

ROMAN

No 17

SISU:

Luise Westkirch: Tuli soos.
H. Courths-Mahler: Rani amulett
Rabindranath Tagore: Mashi.
P. Grünfeldt: Oma maa.
Ernst Zahn: Wana armastus.
H. Wühner: Minu varandus.
Jules Bertraut: Maadeuurija.
Fr. Bahrda: Roos.
Alfred of Hedenstjerne: Wari.
Hugh Conway: Warjust walgusele.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Õpetus juurelõikuses

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus, selgapassimises, moelehe järele töötamises ja õmbluses. Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

ÕPETUS ILUTIKANDUSES masinal ja käsitsi; kõiksugu walged ja wärwilised tööd.

Wõetakse vastu

mantlite, kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

NOMMEL, Põllu tän. nr. 15.

Telefon 1-51.

Põhja-Eesti Ühispank

Tallinnas,

Wäike Karja tänaw nr 3

Tel. 6-02.

annab oma liigetele laenusid, wõtab raha hoiule ja toimetab kõiksugu pangaope-
— ratsioone. —

M ü ü g i l

politseiliste määruste kohaselt kokkuseatud

Majaraamatud

ühes Siseministri määrusega majaraamatute kohta ja wäljawõttega R. T. ilmunud ajutisest seadusest politseilise karistamise kohta üksikute seaduste ja sundmääruste rikkumise eest.

Majaomanikkudel on seega alati wõimalik majaraamatus leiduwast sundmäärusest järele waadata, kuidas ühel ehk teisel talitada, et seaduse nõuded täidetud oleks.

Majaraamatud on tähestikuga, tugewas köites ja mitmesuguses paksuses.

Saada „Romaani“ talitusest, Tallinn, Müüriwahe tän. 16. (uks B. E. Laenu Panga majas).

Jällemüüjatele kõrged $\frac{0}{0}\frac{0}{0}$

RAAMATUKOGU

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/1 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE AADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).		
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 17 (107)

September 1926

V aastakäik.

Zuli joos.

Saksa kirjaniitu Luise Westfirch'i romaan.

3

Nedderbrint raputas ägedasti pead. Seda mitte. Ta ei tohtinud lahtuda sooft, ei tohtinud ära minna Fünfhausenist. Linnainimesed olid pagana uudishimulikud. Kui Malle nende hulgas elas, kes wõis teada, kas keegi ei hakanud wanu asju wälja kaewama?

Ja tüdrukute enese filmis teisis kardetaw ähwardus, mõtlemapanew häbematus ja jultumus kajas ta trotslikust kõnest. Kas ei olnud võimalik, et see kinnine olewus enesega kaasas kandis saladusi — saladusi, mis asunduse rajast ei tohtinud üle ulatada? Ei, tema pidi Mallet filmis pidama. Mis otjuse ta tema kohta ka tegi, ta pidi olema kindel, täitsa kindel.

4.

Kui päite järgmisel hommikul sooääre tagast tõusis, ärkas Gerd Clüber raskest unest. Pea oli tal raske joomisest ja ta hinge roomas põlew häbi samal määdul, mil määdul ta fodutuleku ülfikasjad talle jälle meele tulid.

Mitte sel kombel ei olnud ta tahtnud koju tulla. Kas ei lunnud ta oma koduasundust ja inimesi selles? Kas oli ta kahelnud selles, mis teda ootas, kui tagasi tuli, kui süüdlasest mõistetud ja põlatu, nende juure, kes ta olid wälja ajanud ta omast talust ja oma waranduse juurest? Teraskõwaks oli ta arwanud oma otjuse, kõigest hoolimata jälle oma tallu elama

asuda. Ja nüüd pidi see otjus nagu klaas murduma ja purunema esimesel kokkupõrkel? —

Ei, nii tõesti kui ta nimi oli Gerd Clüber, tema ei taganenud, ja kurat, kes ta isa warakult hauda tõmmanud, see joomakurat, ei pidanud mitte tema üle wõtmust wõtma. Inimeste ja saatuse wastu seadis ta oma tahte.

Ta läks kaewu juure, lastis oma pea külma weeponge ja lastis karedal hommikutuulel, mis üle ääretu legenditu puhus, enese otsaesselt kõik õõksed aurud eemale puhuda.

Kui täitsa uus inimene läks ta lüppa, kus Wöbke juba nuttes ja ohates turbatule peal hommikusuppi teetis. Midagi naeratusele jarnaewat lehwis ta wangimajas kahwatanud näost wanakest nähes üle.

„Ujun, Wöbke, ma ei ole sul weel õieti kättigi pigistanud. Ja ometi on mul sulle õiglaselt palju tänu ütelda. Toredesti oled ja mu talupidanud, nii kaugele kui su käed ulatasid, minu hea Wöbke.“

Wana eide kortsus nägu jaras.

„Ah, mu pois, mu armas pois, siin puudub ju alles nii palju!“

„Ei,“ jätkas Clüber, „sina pole niisugune, kes ennast laiatub inimeste ees päiksepaistel ja siis kaob, kui wihma sajab. Uju mind, sinu teened on suured. Ja seda ma ei unusta. Olen eluaja igatsenud ustaruse järele ja sellest

lugupidamise järele. Ja sina oled ainus maailmas, kes mulle on jäänud ustavaks."

"Elan oma piibli järele," vastas wanake alandliku uhtusega. "Kelle üle on pandud isand, see teenigu teda, ja „Minu oma on kättemaks, ja mina maksan kätte, ütleb Iisand. „Ja nüüd tule, istu laua juure ja söö. Tangud on pärit maalt, mis seisab kasepõõsaste taga, tead. Ümber kända ma maad ju ei jõudnud ja keegi teine ei tahtnud seda minu eest ja teha. Siis panin soo põlema, tegin küüsi, iga aasta ühe küsi, ja külvasin tatrast tubasse. Mäa haristn ma ka, et kitsed, kanad ja ma ise süüa saaksime. Aga sinu põldudega on asi paha."

"Tõesti, Wöbke, weel tänawu peab wili kaswama, nähtu seda Fünshauseni inimesed hea wõi paha filmaga."

"Sumala abiga, Gerd, Jumala abiga! Kui ja seda tahad, siis saad ja sellega ka hakkama. Waenulikud inimesed ei ole Glüberid weel kunagi suutnud häbisse saata. Nende suurim ja pahem waenlane peitus alati nende südamel. Sinu wanaisaga algas see juba. Oma noorema poja ajas ta majast wälja wihast, ja ilal enam ei tulnud ta tagasi. Sinu hea ema oli õiglane ja õige perenaine ja sinu isa pidas temast suurt lugu. Sellest hoolimata on ta pea kustunud oma mehe äkilises olekus ja kaasa hända wõtnud sinu noorema wenna. Hinnerk Glüber ei suutnud aga ilal sellest üle saada, kütigi ta seda ei ütelnud, ja nii lähenes ta tuhatnelja oma pahale otsale. Minisamana oled ja järele jäänud — ja oled nüüd eht Glüber! Sumal ise kaitstu ja hoidu find!"

Gerd kuulis waike karsitusena wana eide manitsust, mis talle juba polkiseksena olid olnud igawad. Warsti pani ta luskka käest.

"Nüüd tahan kord talu üle waadata."

Wöbke käis tema kõrwal, näitas jutukalt, mis puudus ja mis weel olemas oli. Koer haukus selle juures ja rebis tetti.

"Mis pagan sel Töbel alati on haukuda, niipea kui ma talle lähenen?" küsis Gerd karsitult.

"See oli Hemmo koer," pomises Wöbke tajakest, nagu oleks ta kartnud seda nime wäljendada.

Gerd oli talle selja pööranud. Ta silmitses kortsus kulmul rohtunud põlde ja ummistunud kraawe.

"See on patt ja häbi, kuidas naabrid minu talu on lastnud käest minna. Üffi ei saa ma ta koristamisega toime. Pean wõtma jälle sulase."

"Üks niisugune on külas, Gerd, ja oiffsid tööd. Wõimalik, et ta weel siin on."

"Noh, siis lähen teda lohe otsima."

Aga seda üteldes ei pöörnud Gerd mitte külatee poole tagasi, waid nagu nägemata kättest tõmmatuna läks ta üle põllu üffi kase poole, mis mitte kaugel seft kohast, kus iga õhtu Geshe Weittoppi tuli põles, oma õrna, rohkeat loori lastis lehwida.

Nõtkuwail põlwil ja kiiresti põskumal pöuel järgnes Wöbke.

Selle puu all olid inimeste filmad Hemmo Glüberit wiis aastat tagasi wiimati näinud. Seal oli ta seisnud ja ta wend Gerd tema wastas. Kasi oli nagu täna oma rohelist loori lehwitanud. Ja ilus kui kewade ise oli Hemmo olnud oma kullakarwa läikivate juustega ja rõõmsate silmilmadega. Nagu hiliisumi täis jogetud jõudu seisis Gerd tema ees. Tema juures oli see juba küpsus ja findel kaju, mis noorema wenna juures alles näis olemat puhkaw olemus. Ja sügis ning kewade olid üksteisega maelnud esiti ägedate sõnadega, siis ruskatega. Wana Wöbke oli nende wihasteid sõnu kuulnud kuni kodu aiani.

Geshe Weittopp oli oma majalesest nende wihast wõitlust silmitsenud.

Uhe naise pärast käis see wõitlus, naise pärast, kes algusest saadik oli olnud meeste hukutaja. Gewa Jansen oli ta nimi, Aga käed olid weel kord lahti lastud. Hemmo oli pikil sammel tormanud soosse, pikuti selle kohutawat äärt mööda, kus ei tahtnud ilal kaswada ei ainusti kaske ega kanarpipupõõsast, kus kaswastid ainult sooheinad ja näljane maa himutas oli inimeselija peale.

Ka Gerd oli jooksnud soosse. Mitme tunni järele oli ta koju tulnud, rahustamata, rahuta, siimadega, mis põlesid wihast ja wõitlushimust.

Hemmo Glüber polnud ilal tagasi tulnud. Temast ei leitud ka jälgegi, ei midagi, mis oleks kuulunud temale, kui palju ka Fünshauseni elanikud soo risti ja põigiti läbi otsisid.

Sellele kewadõhtule wiie aasta eest mõtlesid Gerd ja wana Wöbke.

Wöbke oli selle peale mõtelnud ikka ja ikka jälle üffitutel õhtutundidel kolbetule ees kedrates, oli pead murdnud, kas see tõesti tõsi olla, mis külaelanikud sofiastisid ja ka waljuisti hüüdsid, kui oma keskel olid — et Glüberi talus olla wend wenna tapnud.

Ta mõtted koondusid Gerdi peale ja wabandastid teda. Ta hing oli muutunud kohtutoaks. Tunnistajaid kuulas ta, tõendusid katsus ta läbi. Iga üffitut asjaolu, mis tol kohutawal õhtul sündinud, kaalus ta, pööras ning keeras teda siia-sinna kõigis ta põhjustes ja tagajärgedes. Ja kui kõik asjaolud, tunnistajad ning ta oma mõistus kui wandelõhtunikud olid oma „Süüdi! ütelnud, siis kirjendas

ta süda kui kaitaja selle vastu oma „Süütu!“ ja protsess algas järgmisel päeval uuesti otsustada peale.

Viimaks keelas ta enesele ära igasuguse süüdlase ja süütu otsimise. Ta mõtles ainult, kuidas Gerdi hinge võiks päästa, nagu ta talle ta omanduse kõige jõuga alles ja koos hoidis. Ohtu ohtu järele oli ta tema eest palvetanud ja Jumalaga maelnud. Aga sellest saadik kui ta teda oli jälle näinud, oli ta julgus langenud. Teisfugune Gerd Klüver oli talle tagasi tulnud, kui ta teda oli enesele ette kujutanud unes ja unistustes, temale võõras, küps, kinnine, tahetugev Gerd. Ja ta sai aru, et tal selle mehe üle enam võimust ei olnud.

Gerd tundis viimaks seda ahastavat pillu, mis ta peal viibis, ja pööras temale selja.

„Siin algas õnnetus,“ ütles ta tõsiselt. „Ma vihkasin Hemmot tol ohtul. Ja ma ei soovitud muud, kui teda surmalt oma ees näha. Ja nüüd — annaksin oma parema käe, ja maja ning talu sinna juure, kui ma teda veel kord näha võiksin sin koos käimas, püstitataval, kiiresti — üksainuski kord veel!“

Wõbke pani oma kortsunud käe ta käsitavatele. Ta teha wabises walus ja halastuses.

„Sellest pead sa üle saama, Gerd. Kas sa ei tea, et meie Issand Jumal on ütelnud, taewas tunneb enam rõõmu patuse üle? Looda kindlasti Jumala, meie Issanda armu peale —“

Ta sõnad katkestid pilgu ees, mis Gerd temale heitis.

Gerdi huuled wabisesid.

„Armu peale?! — Kas siis sina ka usud, et ma armu wajan? — Sina ka! — Sina ka! — Wiis aastat oled sa wälja kannatanud minu ühjas talus ja nüüd räägid sa Jumala meie Issanda armust! — Diglus ja diglus! Kui ta mulle need annaks! Diglust — diglust võiksin ma temalt nõuda!“

„Jah — Gerd — Gerd! Mis sa sellega arwad? Et räägi ometi! Üle ometi —“

Gerd tegi käega wäsinult tõrjuma liigutuse.

„Kui sa seda oled wõinud uskuda —! Tunneb mind lapsest saadik, ja oled uskuda wõinud, mina võisin selle teo teha ja seda siis salata — ja wastutuse eest kõrwale hoida — kui sa seda usud, siis ei maksa sõnad midagi, mis ütlen. Tahan minna külawanema juure.“

See, mida mööda ta eile tulnud ja kus teda oli aetud nagu läbi lipu, oli täna ühi. Minult üks kits nohis tee ääres rohku. Koolimajast, kus õpetaja korve punus, kajas ta õpilaste tume pomin.

Gerd nägi Nedderbrinki põllul ja läks tema juure.

„Wajan sulast, külawanem. Üks niisugune otsimat Fünshausenis tööd. Kas wõid mulle ütelda, kust ma ta leian?“

Nedderbrink tegi mõtlema näo.

„Kus ta praegu wiibib, ei tea. Aga ohtul lubas ta jälle minu juure tulla. Küll ma siis järele kuulan, kas ta tööd tahab ja sinu juure soovib tulla.“

Gerd Klüveri otsaesine läks punaseks.

„Kui teegi tööd otks, siis arwan ma, et ta seda ka wõtab, kui talle seda pakutakse.“

„Nojah, enamasti on asi küll nii. Minult asjaolud muudawad asju, eks? Üras koge wihaseks jaa, seda ma teen.“

Gerd neelatas alla libedad sõnad, mis tal juba keelepeal seisis.

„Ma ei waja üksi sulast,“ jätkas ta. „Ma wajan ka wiljaseemet. Kas tahad seda mulle laenata?“

Nedderbrink tegi, nagu imestats ta.

„Kas siis tahad sel aastal veel wilja teha?“

„Suwewilja jah. Kas wõid mulle laenuks anda rukkid, kaeru ja otre?“

„Ei,“ otjustas Nedderbrink, „niisugust tagawara mul ei ole. Wõimalik, et Bollmer sind aitab.“

Wägisi sundis Gerd enese rahulikult jääma.

Soos walitjes aastasadastid wana, ilus kome, et üks asunit hädas teist aitas. Kus teegi maja ehitas, wadastid teised talle tarwitu materjali kofku, toitsid rahata teda ja ta omasteid. Kus mõni pulmad tegi, küpsetasid teised kofke. Kus mõni põld ahwardas hobuste puudusel jõtti jääda, seal kündis lähem naaber. Ja kus kellegil puudus seemnemi, seal aitas küla. See oli enesest mõistetaw. See suhtes polnud waja kedagi paluda. Ja et külawanem teeldus ta enesestmõistetawat digust täitmast, see ajas Gerdi were keema.

Sõnalaujumata pööras ta Nedderbrinkile selja.

„Sulase asjus lasen sulle teatuse wita,“ hüüdis Nedderbrink temale järele.

Gerd läks Bollmeri juure.

See seisis majakse ees. Teretamata nägi ta Gerdi tulekut, patsud kulnud kibras. Kui Klüver temast veel wiis sammu eemal seisis, pööras Bollmer talle selja, läks maija ja löi ukse enese ja külalise wahel pauludes kinni.

Gerd ei läinud enam edasi kerjama seda, mis küla temale wõlgnēs. Tal seisis Breemeri hoitlasjas wälke kapital, mis ta aastate jooksul oli kogunud, kui wabrikus tööl käis. Sest jootaluniku kofkuhoidlus elas ta weres — waewalt oli ta enesele pühapäewal klaasi õlut

lubanud. Selle kogutud summaga oli ta lootnud oma katkist turbapaati ära parandada lasta. Müüd pidi ta selle vajalikuma seemne- wäga ostamiseks ära tarvitama. Samuti oli talle waja hobust ja paari lehma. Sest kui talle seemet ei antud, siis ei antud talle ka hobust abiks. Selle tarwis minema raha p'di ta mudugi Jsidor Löwentalkilt Echarmbekilt laenama. Sest see oli wajalik.

Ta kirjutas wiljakaupehele tellimise. Siis wõttis ta labida ja hakkas ummistunud wee- kraawi jälle lahti kaewama. Ta töötas, kuni Wöbke ta jõoma kuisus, ja siis jälle kuni walge aprillipäew muutus pimedaks ööks. Rõõmuga tundis ta, et tööstwõõrdunud kehaliit- med jälle tugewnesid kodu kojutawas õhkkonnas.

Täna ta huuled pubelik ei puudutanud. Mitte piipugi ei pannud ta põlema, mis Wöbke temale oli täis toppinud.

„Tead, niipalju pole ma weel teeninud.“

„Pääfefe tõusul oli ta jälle wäljas.“

Temal olid ebendamad läed. Kust need üle käifid, seal walitses lord ja puhus.

Wöbke oli joobnud õnneft. Piiblikälmid, mis ta wahetpidamata pomises, rääkisid täna ainult weel õiglase mõidust ja lõpulikust tõus- misest.

Minuti koer ei tahtnud oma kojutulnud pe- remehega harjuda. Ta filmad walwasid hoo- lega ta tulekut ja minekut, ja kui peremehe jalg teda riiwas, siis ta urises tasafesi.

Läbi wärskelkaewatud kraawi woplas üle- liigne weft wahetpidamata kaanaliisse. Enne oli see seisnud lompidena ja loikadena põllul. Gerd kaewas pöõsaid Wümme kalbal wälja, kui ta labidale langes mingisugune wari.

Üle Wümme purde oli Gewa tasafesi ta juure tulaud. Walge ja armas kui lewadepäew oli ta waadata. Kimbuke sinililli oli tal pih- turinnas. Ja ta pehme hääl meelitas.

„See on õige, et nii agarasti oma talu eest hoolitsjed. Seda näen ma heameelega.“

Gerd laskis labidal seista.

„Kui kellegil Jünghausenis põhjust oleks mind mu talus mitte näha, siis oled sina see, Gewa Jansen. Ja just sina olid see ainute, kes mind teretas ja mulle tere tulemast ütles.“

„Räägin, mis süda ütleb. Wõimalik, olen liig awameelne.“

„Kas sa siis mind tõsiti ei wihka, Gewa?“

„Inimesel wihata on raske asi, Gerd. Minu jõule see vähemalt ei wasta.“

„Aga sa armastasid ju minu wenda Hem- mot. Ja inimesed ütlewad ju, Jünghausenis ja wäljas, et mina — mina tema surmas süüd- lane olla. Wõit ei usu sa, mis inimesed rää- givad?“

Netu wastas wiivitades nagu wästu tahtmist:

„Ma ei wõi ju teada, mida ainult Jumal on näinud. Aga seda ma tean, et need olid kurwad aastad mulle, Gerd, mil ja enam ei olnud Jünghausenis — kurwad, üfifid aastad“

„Mil mina siin ei olnud, Gewa, mina?! — Ka ja siis ei olegi kõik see aeg leinanud teda — Hemmot?“

„Seda olen ma teinud, Gerd. Misk ei pi- danud ma leinama nii armast, lahket inimest, kes nii koleba otsa leidis. Kõik leinasid teda siin asunduses.“

„Sina mitte eraldi? Sina mitte kõige enam?“

Peapööritus pani kõik soo Gerdi ümber tantfima. Siis jätkas ta:

„Gewa, oli aeg, mil ma sinu eest orjasti nagu Jakob Raheli eest. Sina ei tahtnud mi- nust midagi teada. Sinu süda kuulus Hem- mole. Kuidas, wõi ei rääkinud ta tõtt, kui kiitles, et sina ja tema, et tele olewat ühel nõul?“

Wõimalik, et ta seda ütles, Gerd. Wõi- malik ka, et ta seda uskus. Naiste südant ei oska ju paljud mehed lugeda.“

„Gewa! — Jumal taewas! Kas tahad sellega ütelda, et see temast oli effitus — hir- mus effitus ka minust, kui oletasin, et sina ja tema —“

Gewa löstis mõistatuslikult naeratades käe.

„Midagi ei taha ma ütelda, muud kui seda, et elu mulle jälle rõõmu teeb, sestsaabik kui sa jälle siin oled. Ja siis, et sa jälle oma kaela pead kandma püsti igauhe wastu kui inimene, kel õigus on lätt wälja sirutada kõige järele, mis maailmas on ilus ja peen ja küps. Et sinule seda ütelda, selleks walitsin ma selle kõwera tee täna sinu kaudu. Jsa ei tarwitse sellest midagi teada ega keegi teine ka. Kui ainult sina seda tead.“

„Gewa! Jää ometi! Ütle ometi —“

Gewa läks kergel sammul üle purda soõkse tagasi.

Gerd wahtis talle tarretult järele, määsi- tud tunnete ja mõtete murblainitessse. Kas oli ta tõesti olnud põhjuseta — see lõikaw armu- kadetus, mis ta oli teinud täitsa hulluks, teda oli ajanud lätt lõfima wenna wastu? Jkma põhjuseta kõik metsitud mõitlused, mis ta enelega õõsel oma seinawoobis mõitelnud? Kas oli ta ilusama wenna mõidufindlus olnud wale, kiitlus?

Ja Hemmo, kes temast üle läis oma rõõm- sama meelelaadiga ja i.usama wälimusega meeste ja naise juures, kes tal käis tantsuplatfifi ja

maad'emisel soo wastitufega — kas oli temast alla jäänud Gewa Jansent südames? —

Uga siis oli ju köit wiimse wiite aasta kanatus ja piin olnud ainult paha unenägu. Siis seisis maailm tema ees ju weel täis lootust! Jäi ta Gewa südames mõltjaks, siis suuta ära mõita ka oma küla rahwa wastitufe siis jätkus tal jõudu iga mõidu jaoks. Siis oli talle weel tulewikku, oli weel õiglust.

Uuesti hakkas ta tööle.

Labidas lendas.

Lootus andis talle kümnefordset jõudu.

Teraw filgihääl teiselt poolt Wümme kaldalt ehmatas ta mõtetest — hääl, mis tal weel kobutuleku päewast saadik wastitust kõrnus kolas.

„Gerd Clüwer! Gerd Clüwer! Tule purdele pisut lähemale. Mul on sulle midagi teatada!“

„Miks ei tule sa meile, kui sul mulle midagi on teatada?“ andis Gerd karedalt wastitust.

„Ei, teile ma ei tule. Ei julge.“

Põldmuratapõssaste wahel, mis teiselt pool Wümme lopsakalt kaswasid, seisis Malle Henderfen, pikk, kondine, filmis waljus. Nagu inimlik kibumits näis ta olemat Gerdi meelest. Gerd astus paar sammu sinna poole, kus neiu seisis.

Teraw hääl hakkas jälle rääkima, waljusti, üliwaljusti, nii et iga sõna kajas kuni Geshhe Witpott majakeseni, ja edasi teisele poole kuni Döhlmeieri kojani, kus haki taga kuulati.

„Bean sulle teate tooma sulase asjus, keda ja kawatsesid enesele kaubelda. Tema ei tule, lased külwanem sulle ütelda. Tema olla seks liig hea, pean ma ütleva. Parem heitwat ta nälasjena woodikse, kui et lähed Gerd Clüwerit teenima.“

Gerdi filmade ees lõi punane tuli lõendama. Palaw Clüweri weri tungis talle nii kohutawalt pähe, et see kinni pigistas ta kõri ja tegi teeleutuks. Meda täis tärkawaid lootuseid, mis Gewa tema ees awanud, wiskas see hirmus tüdruk nagu rahesadu oma hirmu: „Niisugune oled sa. Niisuguseks sa jääd — tee mis tahad!“

Malle seisis tarretult nagu sammas. Hõbedaselt läikivate kulmude all filmitseis ta halasamatu uudishimuga oma teate mõju.

„Mis sa luurad?“ hüüdis Gerd wiimats.

„Hea küll. Tean nüüd. Wäid minna. — Mis sa seisad weel ja wahid mulle otja nagu metsaline.“

„Tahtsin näha, misugune mõrtsukas wälja näeb. Ei olnud enne seejuguist weel näinud.“

Ta kõrgel häälel oli raske läbi tungida, sest Raaro, kelle Wöbke teist lahti lastnud, tormas wihaseft haukudes sinna.

„Watt!“ kätatas Gerd koerale läbi hammasite.

Abitu, meeletu wiha tõustis temas ja tõustis ning otsis wäljapääsu. Päikese hele paiste ja põssaste hele rohelus kadusid tal wertipunaste looride taha, mis keew weri tema filmade ette tõmbas.

Koer haukus edasi.

Malle seisis ja wahtis.

„Watt ole!“ kordas Gerd meeletult. Wötis maast kirwe, millega ta põssaid puhastanud, ja tõstis ta ähwardades üles.

Nüüd tungis koer hambaid lõgistades ja lõristades peremehe kallale. See oli tiik, mis peekri ajas üle jooksuma.

„Mis?! — Minu oma koer tahab mulle teiste sellisid kallale tulla?!“

Wuhisedes wajus kirwes. Skäletult langes koer surnult maha.

Malle filjatas kõledasti.

Gerd tõstis filmad tema peale. Need olid wihase punased.

„Arwad ja, et ma ennast lasen pilgata oma maa peal!“

Uga Malle ei kuulnud ta sõnu enam. Kohkuruseft nagu palawikus wärisedes lendas ta üle soo. Külwanema tallu põgenes ta üle silla, läbi koha. Gresheni jälle peitis ta oma näo wärisedes.

„Nägin kurabit, Greshen! — Gerd Clüwer on see kurat!“

Wöbke oli näinud koera langemist. Kohkunes kumberdas ta sinna. Gerd tegi, nagu ei näeks ta tema walu. Ebaloomuliku rahuga ütles ta:

„Sulane, keda ma tahtsin kaubelda, ei tahra tulla. Kas kuulsid seda ka, mis? See tüdruk kriiskab ju küll kõwasti. Hea küll, sulase saan ma warsti. Bremenis istus üks niisugune minu sellisid wangis, kena poisik —“

Tõrjudes tõstis Wöbke käed.

„Sa ei tarwitse karta, Wöbke. Da üzna kena poisik. Minult wõraid rahakappe armastab ta seestpoolt heameelega waadata. Selleks tal aga Clüweri talus kiusatust pole. Mina wähemalt ei tea, mis tal siit oleks kaasa wõtta. Ja et ma mõne kase tiiwaga ingli omale sulaseks saaksin, seda ei wõi sa ju ometi oodata. Kirjutlan Gede Mengersfile.“

5.

Sel nädalal tõmbas Port Medderbrink kord ühe, kord teise Fänfhauseni asuniku, kas aga jai, kõrwale, et nendega nõu pidada.

Ta seletas, tema kaswandit Malle Gendersen tegewat temale muret. Poissid kaswastid tal suureks ja see hull, kergats tüdruk oma kerge-meelega ja warajase walmimisega olla niisugune, kes noori inimest oskawat hulluks teha. Ühelgi tingimisel ei tahtnud ta Malle enam oma majas sallida. Ja linna saata ei wõinud ta teda ka mitte, tema noorest ja kergemeelsust filmas pidades, saata — seda ei suutnud ta kui tema eestseisja wastutada.

Malle oli Fünfhauseni tüla waenelaps. Siitamaani oli tema, Nedderbrink, üksi tüla kohuse täitnud. Müüd uskus ta, et kord teiste käes on. Sellepärast küsis ta nelja filma all, kas kellegil soow on tüdrukut oma maija wõtta?

Uga asunikud, kel ise omad mõtted olid selle üle, kuidas Gendersen, kes maja ehitades surnud, mitte ainuski sülka mõne kowa taal-riga põlnud järele jätnud, olid omalt poolt arwamises, et see, kes surnu hõbewara omale wõtnud, ka tema were ja liha eest üksi pibi hoolitsemata, ning nad kehitasid Nedderbrinki ettepaneku peale ainult õlgu ning raputasid pead.

Siis tegi külawanem raske otsuse.

Ta seletas, ta olla kord mure tüdruku eest juba oma peale wõtnud, sellepärast tahta ta seda muret ka kui ristiniimene oma õlgadel hoida lüni tüdruku täisealiseks saamiseni. Uga kuna ta Malle enam oma majas ei wõiwat hoida siis ei saawat ta teda ka tööle sundida niipalju kui jüda kutsub. Jah, mida enam Malle töötawat, mida waljemini teda hoitawat, seda armsam olla see talle, seda parem ja parandawam mõju olla sel Malle peale.

See pakkumine kõlas juba kenamini. Puhas raha naerab. Ja mingisugust tööd wõidi tarwiklikku waljusega termelt, kuigi kangekaelselt Mallelt juba nõuda. Üks ja teine töötasid ettepaneku üle järele mõtelda.

Kui Nedderbrink ühelt niisuguselt käigult tagasi tuli, tasakesi käies ja walmakalt ja harjunult, nagu ta seda elus oli leidnud kasulikku olemat, oma ümber kuulatahes, kuulis ta palju kuusewõastliku taga leiwaahju juures tasast jostitamist.

Ta tundis oma wanema poja hääle ära.

„Tüdruk, ma wannun seda sulle, see on sama kui maapind su jalgade all — sinust saab mulle perenaine. Mina ei larda maailmas kedagi, kui ainult sina mulle hea oled. Tahan sulle osta Schrambeki ehteid. Siimene pead sa olema kogu külas, Malle!“

Sofistamine kustus.

Ruuseokjad prakusid.

Põõsa tagant jooksis Malle ruttu maja poole, kus praegu Gretchen uksest õue oli astunud. Malle wastust Nedderbrink ei kuulnud. Ta teadis niisamagi küllalt.

Sirmus wiha ärkas temas. Julges see aialatt, see mingisugune tüdruk midagi, kes ühegi töö jaoks ei kõlwanud ja temale ka seda meelehead ei teinud, et oleks maailmasti kadunud, temale wastu hakata! Julges ta tema oma were ja liha üles äsfitada tema wastu! Ta tahtis seda Gimidagit õpetada oma tahtmist tema, Nedderbrinki, tahtele wastu seadma. Näidata tahtis ta temale, kuhu ta kuulus, tahtis teda alandada, sügawamale kui kõige alama teenija, tahtis ta wastifuts teha oma pojale!

Ta ajas enese sirgete ja ta filmist wälkus leppimatu wiha, Ta kawa oli küps. Hukkuma pidi Malle!

Ta põõras tagasi ja läts kooliõpetaja maja juure.

„Pieffe! Laupäewa õhtupoolikul lähed ja kellaga külast läbi ja kõlistad. Lasen kutsuda kõik Fünfhauseni asunikud ühes peredega pühapäewal kell wiis minu tallu suure pärnapuu alla. Seal pakutakse Malle wälja. Kes ta kõige odawama ülespidamise raha eest oma juure wõtab, peab ta saama!“

Laupäewal pärast lõunat komberdas kooliõpetaja Pieffe suure aiskellaga, mida ka meehäda ja tulekahju puhul tornikella puudusel tarwitati, talust tallu ja kutsus kõik Fünfhauseni asunikud ühes perega, wanad ja noored, i pühapäewa õhtupoolikuks kella wiieks Jansen tallu suure pärnapuu alla.

Malle, kes kaemurakkel istus, ja oma puutuhwilitega wastu rakkaid kopkis, kuulis kella kõlminat, mis soos kaugele kajas.

„Mis pagana kära kooliõpetaja siis täna teeb?“ küsis ta Klaskilt, kes ukse pingil ohje keerutas. „Teeb seda nii tõsiselt, nagu oleks ta mõni pull.“

Klask piilus kahjurõõmsalt oma punaste juuste alt Mallele. Kuna tal wiisiks oli uste taga kuulata, siis teadis ta, mis Nedderbrink ta poolde Mallega oli rääkinud. Siitamaani oli isa kartes suu pidanud.

Uga müüd oli tal kange lust aimduseta Mal- lele kuulutada seda, mis ta wististi meeletuks pidi tegema.

„Koolimeistri kāraga asja? Da peaasjalikult sinul,“ ütles ta.

„Minul? — Oh ei!“

„Muidugi sinul. Isa ei taha sind meie talus enam pidada.“

„Bean ma siis Bremenisse minema?“ Malle plakutas rõõmu pärast lästi. „Oh, see oleks ilus!“

"Et, Breemenisse ja ei lähe. Isa tahab sind siin asunduses wälja pakkuda. Tahab sulle oksjoni teha. Kes su ülespidamise eest kõige wähem raha nõuab, see su saab. Selts kutsubki Biefse praegu külarahwast kottu."

Wihuti — kargas Malle taemuralkelt jalule.

"Waletad!"

Klass naeris.

"See peab täpselt samuti sündima kui Scharmbeki oksjonil. Isa seisab, wajar käes, kestel lüua ääres. Munitud pakuvad. Malle Hendersen — eimest — teist — kolmat korda!"

Wiimne kui weretilk oli Malle näolt kadunud. Isegi huuled olid tal walged. Ja ta teha wärikses wihas. Enampakkumisel ära müüdüd saada nagu mõni weis wõi küünar lõwendit Scharmbeki laadal! Tema, Malle Hendersen, kes oma taltsutamata südames kandis uhket enesetunnet! Aga see ei wõinud ju tõsi olla!

Ta ei teinud tige-dale poifile enam seda au, et oleks temale weel mõne sõna raijanud. Tum-malt pööras ta kohlunule selja ja lendas maija. Hoolimatult fikkus ta wälkse kambri ukse lahti, kus külawanem juba lahekümnendat korda oma arweid Henderseni päranduse suhtes korda sea-dis — igaks juhtumuseks.

Malle pani oma käe kaskiwalt paberile, millele Nedderbrink kirjutas.

"On see tõsi, eestseisja? Mina pidawat sinu majast lahtuma!"

Nedderbrink lüftas ruttu oma arwed teiste paberite alla.

"Jah, mu laps," ütles ta isalikult aumääri-litusega, "nii peab see olema. Minu majas puudub perenaine, ja sinu wanuses leian ma wõga tarwiliku olewat, et sa mõne kogenud naisterahwa kaswatusse ning ülewaatusse alla saad."

"Ja siis lased mulle oksjoni teha?!" ki-fendas Malle. "Wälja kuulutada ja helistada mind Fünfhauseni asunikubele müügiks?! — Kas sul häbi ei ole? Kas sul häbi ei ole, sina?!"

Nedderbrink raputas pead.

"Nii ei luba ma enesega rääkida. Biefse kutsub asunikud minu maija nõupidamisele. Ja see on korras. Mina pole rikas, ja kui ma sellegipärast oma heast südamest selle osa, mis mu lastele kuulub, ära annan, et sa saaksid õige juhatusse alla, siis on arusaadaw, et ma enam annan kui tarwis on. Siis pean Fünfhauseni elanikkudest kuulma, mis neist igaüks nõuab, selle eest, et nad sinust teewad õiglase inimese."

Malle seisis oma wärwitumas olekus eest-seisja eht hooldaja ees ja otse walendas wiha pärast.

"Minust õiglase inimese — teie kagistajad ja kilplased! — Et naera koge! — Milline siis teist? — Kas Bollmer, kas wõdrad weis-ed karjamaalt kaasa wiib? — Wõi Dühlmeier?! — Küsi ometi kellegilt jooš, mis on saanud kaupmehest, kes tahtis üle Hamme sõtta, kui Dühlmeier seal peremees oli, ja keda pärast enam kellegi filmad pole näinud? — Ja kuhu jäi politseinik, kes Henze üles andis? — Kus on Hemmo Clüver, kes tahtis Gewa Janseni kottida? — Teie rõõwliid ja inimestetapjad — teie õigluse peale ma sülitän!"

Ta tormas uksest wälja ja oleks peaaegu Gewa ümber lükanud, kes uudishimulikult tah-tis tuppä tulla.

"Sina oled selle supi mulle keetnud!" ki-fendas Malle temale. "Sina oma inglinäoga ja kassiwalskusega! — Aga mina ei jalli sedal — Mina jooksen niikaugele kui taewas sinine on — ja kui sellest ei jätku, jooksen maailmast wälja!"

Gewast mööda tormas ta majast wälja ja läbi aia silla poole.

Seal seisis Hilmer.

See nägi tüdrukut tormawat ja ta heledaid filmi wälkuwat. Ihlamisewäärt enam kui tial näis talle neiu olewat selles hingelises mäs-sus. Ta sirutas käed laiaki silla käästpuust kää-sipuunt nagu kaks latti.

"Malle! Minu armas, magus Malle, mis sul on?!"

"Kasi tee pealt eest — sina!"

Nelu hingedih lendas jookst ja wihast, mis ta südame lööma ajas kui wafaraga.

Hilmer pidas ta kinni.

"Mu armas wäike rohutirts! Tean juba, mis su nii meelitsus teeb. Aga ära sellest kiisi. Peaasi, et külla jääb! Et kottu jääme! — Mina armastan ju sind, Malle. Ja armas-tamine on tore. Pead nägema, kui tore! Ära nuta. Tule kaasa. Tule ühes minuga. Küll ma su jälle naerma panen!"

Sama hästi oleks ta wõinud katjuda tor-mikuult peatada.

Malle lüftas ta tagast, nii hoolimatult, et Hilmer walu pärast karjatas.

Aga lühike peatus sai Mallele ometi õn-netuseks.

Seis Klass ja Gretshen ja sulane, kes teda olid näinud põgenewat, ruttasid talle järele. Et teed ära lõigata, jooksis Klass ruttu kaana-ist läbi. Teiselt poolt tulid sulane ja Gretshen. Minult üks pääsetee oli tal weel — jookst, kus maa inimesi neelas.

Malle wiimatas ainult sekundi. Arelaku maa ta! Parema see kui ennast müüa lasta!

Uga sinna jooksis Hilmer ette: kõikumus andis talle hiiglajõu. Ta kahmas Malle süle ja hoidis ta kinni.

Alas ja sulane jõudsid juure. Kolmekesi pidasid nad teda, eht ta ennast küll kaitstes ja kisendas kui loom, keda tiritakse tapapingile. Nad wedasid ta maja juure, kus Nedderbrink seisis, rahulikult ja tõsiselt seda kõike waadates.

Bagana läbematus! Miks ei jätnud nad tüdrukule ta tahmist? — Siis oleks tõi forras olnud! —

Kuna nad ta aga elusalt tagasi töid, siis pettis ta oma pettumuse, tõi uue, kõwa nõõri. Sellega seoti Malle käd kinni. Gretshen pidi ta jaladki siduma.

Nii tassisid nad ta lambrisje ja panid woodiksse. Aken pandi riivi. Ukse pööras Nedderbrink ise lukku.

„Mit, tüdruk. Nüüd pead olema rahul!“

Malle lamas fogu õhtu, lamas fogu pika õõ waheldamisi karjudes ja waikides. Õhtufe tangulupi ees, mis Gretshen temale heatahtlikult tahtis luskfaga suhu panna, pigistas ta juu kinni. Tüdruku osawuseta lohutussõnade peale naeris ta heledasti. Wõimetu ennast liigutama, lamas ta, südames murdmatu trotsitus ja mõõduta kättemaksuhimu. Kätte maksta neile Fünfhauseni kuraditele seda häbi, mis ta kannatas! Nõnda kätte maksta, et need seda ei unustanud oma päewade õhtuni! — Häda sellele, kes ta oma juure wõttis ja õksjonil wõttis! See pidi weel midagi nägema!

Einastel taldabel mõõdus aeg.

Wiimaks ometi jõudis kätte pühapäewa õhtupool.

Wärnapuu ja selle all seiswa laua ümber liikusid kõik, kes Fünfhausenis ilal weel püüsid. Jalul. Wanad tulid tingima, pakkuma, noored wahtima. Lapsed jätsid kõik oma nukud ja mängud selle waatemängu pärast maha. Isegi Wõbke julges kuni oma talu sillani waatama minna. Ta oli üfki kodus. Gerd oli Schrambekis loomi ostmas. Wõbke oli kuulnud, kuidas Pieffe kolistas ja kuulutas. Ja kõik salmb, mis ta täna oma ette pomises, rääkisid Soodama petlikusest ja hirmsast otsast.

Iga talu üfikute liigete arwamised läksid lahku.

Dühlmeieril oli lusti tüdrukut wõtta, aga tema naine, kes oli armufade, pani wastu.

Noor Henze, kuuekümneaastane, oleks Malle heameelega majja wõtnud. Uga et Nedderbrink tüdruku oma poegade pärast majast wälja ajas, siis kartis ta isa Henze oma poja woofuse pärast.

Palawikkupõder, alati hajameelne Geshmargret Bollmer oleks oma paljude laste pärast küll wõinud abi wajada, aga Malle ta kartis.

„See näeb ju wälja, nagu lööks ta meie wäikesel Jaanil pealuu sisse!“

Ulekäwa naeratusega tähendas ta mees oma karuruskale ja kiitles:

„Sellest piikesest kirbust saab see weel jagu!“

Kell wiis tõi Nedderbrink Malle wälja. Ta oli pidanud tüdruku jalad lahti tegema. Uga et ifka weel põgenemiskatset oli karta, siis siidus ta tema, keha ümber nõõri pannes, pärnapuu külge kinni.

Waidlewad hääled waikisid.

Kõik inimesed sirutasid laela, et näha. Nad tundsid küll kõik Malle Henderseni hästi, aga muutunud oludel omawad asjad ja inimesed muutunud ilme. Ja nii waiksel ei olnud Malle ennast weel waadata lastnud kui täna, mil ta kaitseta oli. Dielt oli ta juba suur tüdruk, tugewate kontidega, kuigi õige kõhn. Uga et ta ei olnud külm, näitafid ta põlewad silmad.

Ta oli ka ju õige arenenud. Ja põhjus, mis Nedderbrink ta majast wälja ajas, oli mõnele õige kõdistawaks wõlusk. Dühlmeieri rippuwad põsed liikusid raswases naeratuses, kuna ta tüdruku käewart katsus. Di jah — nii usna lollid need Nedderbrinki poisid ei olnudki!

Dühlmeieri naine müffas meest:

„Miks ja talle nii otsa wahid, isa, tal on tui pilt!“

„Maabrid,“ algas Nedderbrink, „mis ma siin täna ette wõtan ja siis, kuidas ma seda teen, sünnib kõik õiglufe pärast. Minu päue on alati olnud igauhele õigust teha ja ühesugufe mõõduga mõõta. Et ma nüüd selles asjas kellegile liiga ei teeks, lassin teid kõik siia kofku ajada. Niiviisi wõib iga afunil oma pakkumise awaldada, et ei sünniks midagi salajas ja kedagi eelistades. Kes kõige wähem pakub Malle Henderseni ülespidamise eest, saab tüdruk oma teenistusse. Mis osa keegi pakub, maksab fogu aastu kofta. Selle maksan talle kofe lauale, kui ta tüdruku temale kätte annan. Ja kui ta on raha wastu wõtnud, siis pole minul Malle Henderseniga enam midagi tegemist. Ja ma ei küsi siis ka enam mtngisugusest faebusest ei wõitja ega wõetawa poolt, ja see on ainult nende afi aasta aega, kuidas nad üksteisega läbi saawad kas olete sellega nõus?“

Jah, nad olid sellega nõus.

Gretshen tõi wafara.

Gestseisja wõttis selle kätte ja löi sellega kolm korda lauale.

Oksjon algas.

(Järgneb).

Rani amulett.

Saksa kirjaniiku S. Courths-Mahler'i romaan.

14

Ramberg katsus talle seda järele teha.

„Loodetavasti lähed mul korda Teid rahuldada. Mulle on see väga tarmulik, et Teie ja jõululaps minu vastu soodsas helemuses oleksite.“

„Uga mispäraasi?“

„Sellepärast et mul on üks suur südamesoov, mida ainult teie ja — jõululaps võite täita.“

Cewa punastas ja waatas talle pelglikult otse.

„Suur südamesoov?“

Ramberg wistas kulbedeb kuuseokstele ja wõttis ta käest kinni.

„Ja, preili Cewa — kõige suurem ja palawam soow minu elus.“

Cewa wabises ja waatas talle silma. Ja nii silmitsesid nad üksteist kaua kuni südame põhja.

„Kas ei taha teie seda soowi nimetada? Kui teda tahetaks täita, siis peab teda ju enne tundma.“

Ramberg tõmbas sügawasti hinge.

„Teie tunnete seda juba, armas, kallid Cewa — peate seda juba tundma. Teie peate olema tunnud, et ma teid armastan koju oma olemusega, fogu oma südamega. Olin natufese aja e st Teie wenna Gerhardi juures, Cewi, ja tema andis mulle loa seda teile ütelda ja Teid paluda, et saaksite mulle naiseks. Kas tahate seda, Cewi? Kas võib mulle olla nii hiilgawat õnne?“

Sügaw ärewus wärises ta sõnabest.

Neiu filmad läksid niiskeks, ta tundis enese olemat õnnelikku, et teda nii armastati.

„Nii hiiglasuurt õnne — kas ma wõin seda teile anda? Meie jagame ta — siis on ta veel suurem. Ja ma soowiksin nii hea meelega ja südamest olla õnnelik. Seda wõin aga olla ainult teiega, Hans Ramberg.“

Nüüd tõmbas Ramberg neiu oma rinnale ja suudles teda südamest, ikka ja ikka jälle. Ja Cewa oli wait ning kuulas kinnisilmil imetawaltku helinat oma südamest.

Do, neil oli üksteisele palju head ja ilusat ütelda ja ikka jälle waja üksteist suudelda.

Ja siis jutustas Hans, Cewat oma kaenlas hoibes, milline ärew läbirääkimine tal Gerhardiga olnud ja et Freda ta õde oli.

„Ja sinu wend on nüüd juba teel Bremenisse,“ lõpetas ta oma seletuse.

Cewa oli suuril silmil kuulanud.

„Ah, Hans, Jumal aidaku, et Gerhard Freda kaasa toob — kui oma armsa pruudi. Siis alles on minu õnn täielik. Milline jõelus sinust, et uskuda wõisid, meie wõikime seda pahaks panna, et Freda enesele leiba teenis. Selleks mõileme meie tööst liig kõrgelt, kuigi ma ise siin ainult lillekene wäljal olen. Olen Fredat hakanud armastama ja teda ta tubliduse ja usinuse eest alati imestanud. Sa oleksid meist kõigist palju muret wõinud eemal hoida, kui ja meid enam oleksid usaldanud.“

Ramberg suudles ta käsi, filmi ja suud.

„Mul oli suur hirm, et wõin sinu kaotada, mu magus, armas Cewi. Nüüd andku Jumal, et Gerhard õnne leiab mu õe juures. Kui ma ometi teaksin, kas ta Gerhardi armastab!“

Cewa naeratas.

„Usun, et wõin sulle seda tõendada. Ütlefin Gerhardile alati, et Freda teda armastab. Meil naistel on kuues meel. Sellepärast olin otse wapustatud ja ei tahtnud seda uskuda, et Freda wõiks armastada kedagi teist. Uga Gerhard tõendas seda nii kindlasti, et pidin uskuma. Nüüd aga jääb mulle ometi õigus.“

„Jumal andku seda, Cewi. Muudu ei wõiks meiega oma õnnest dieti rõõmu tunda.“

Ja nad kaelustasid ning suudlesid üksteist, nagu oleks neil veel keegi nende õnne wõinud rõõwida.

* * *

Freda von Waldau istus oma wäikeses pensioontoakeses ja wahtis kurwalt wälja lumetuisusse. Ta wõibis kõigi oma mõtetega ja tunnetega Kronaus.

Ta lobas oma õnnebroschi ja waatas fibedal pilgul selle peale alla.

„O rani Suleih — sinu Uja on waletanud! Meil kiwidel pole vähematti wõlujõudu. Sama wähe kui minu suurel ja palatal armastusel. Mingsi asi ei tõmmanud armastatud mehe südant minu juure. Üksi ja armastamatult pean ma rändama eluteel.“

Oma piinastlärastatud meeleolus ei pannud ta tähelegi, et all lespärase pensiooni ees pentas auto. Ta ei waadanud sugugi alla ja kohkus ehmatades oma kurbadest mõtetest, kui wäike teenija teatas, et keegi herra temaga

soovimat rääkida. Võõras ootawat teda lugemistoas.

Imestades vaatas Freda tüdrukule.

„Kas see herra Teile oma nime on ütelnud?“

„Ei; pidin ainult ütleva, et ta otsesed Kronau tehastest tuleb.“

Freda tuskatas.

„Kronau tehastest?“

„Jah — ja tal olla rutt, mina pidawat Teid kohe paluma.“

Freda tõusis nõtkuvail põlvil.

See mõis olla vaid Hans. Ja et ta tuli — täna tuli — see oli paha märk — märk, et Gewa ta kosjad oli tagasi lükanud.

„Meil ei ole kummagi õnne,“ mõttes ta ja läks aegamisi alla väikesse lugemistuppa, kus penstooni elanikud harilikult oma külalisi vastu võtsid.

Ja kui ta tuppa astus ning uske oma taga oli kinni tõmmanud, siis nägi ta akna juures seisvat üht salebat, pikka meest.

Mees pööras ruttu ümber — Freda kehast käis läbi värin ja ta toetus usjele.

Tema ees seisis Gerhard von Ruden. Ja ta nägi, et külaline oli sama ärevuses kui temagi.

Ta ei suutnud sõnagi lausuda, ja Gerhard ei annud temale selleks aegagi. Tulija mõttis ta käest kinni ja vaatas talle filma. Wapustatult märkas ta, kuidas Freda oma ärevusega mõitles. Aga see täitis ta südame ka rõõmsa lootusega.

„Mu armuline preili — ei — Freda — Freda — ärge laske mind palju sõnu teha. Ma armastan Teid, Freda, kuidas üht naist waewalt weel on armastatud, armastan Teid sest heiksest saadil, mil Teid Hongkongis nägin. Ja ma olin nii õnnelik, kui tulite Kronau tehastesse — ja sinna jäite. Ma ei tahtnud Teid sealt enam iial lasta lahkuda — ei iial. Ja ma lasksin Teile järeletulija kaubelda sellepärast, et mul Teile oli määratud üks teine amet. Teile pidite saama minu palawasti armastatud naieks, Freda. Aga siis tuli päew, mis lõi mu lootused purustas. Nägin Teid parun Hambergiga paadimaja juures — nägin, et Teile teda suudlesite. Ja siis uskusin ma, et Teile armastus kuulub temale.“

Freda tegi ehmunud liigutuse.

„Mu Jumal — ta on ju minu wend!“

„Jah, Freda, seda tean ma nüüd — ja sellepärast olen ma nüüd siin. Walu tegi mu toolord meeletuks. Sest päewasti saadil ei mõinud ma Teilega enam koos olla, ei suutnud. Walu ja armukadepus purustasid mu südame. Nii lasksin ma Teil lahkuda, Teid armamisele

jättes, et mul raske on Teile vastu hea olla. Ja kui Te idesti lahkusite, siis oli mul omeli, nagu peaksin Teid kinni hoidma. Ma mõitlesin hirmsat mõtlust. Poledad tunnid olid need, Freda. Aga nüüd tean ma, et Hans Hamberg Teile wend on; ta ise ütles mulle seda, kui ma teda tahtsin kui äraandjat tagasi lükata, kui ta mult palus mu de Gewa käit. Ja kui ta mu hingelt oli ära wõtnud selle loorma, siis saatsin ma ta Gewa juure — ja mina, nagu ma seisin ja olin, reisisin wiibimata siia Teid paluma. Tulge tagasi, Freda, kui minu armastatud pruut, kui minu elu pääkpeapist. Minu palaw armastus peab ju wastufaja äratama Teile südames. Freda, rääkige —, kas tohin loota, et Teilegi mind armastate?“

Freda wärises ja wabises õnne ülewõimus, mis tema peale wajus. Ta ei suutnud rääkida, toetult ja wäriseses seisis ta Gerhardi ees. Aga ta filmad ütlesid talle kõik, ta ilusad, uhked filmad, mis nüüd anduwalt ja pehmelt särasid. Gerhard pidi ta ümbert kinni wõtma, muidu oleks ta, tunnetest wallatuna, maha kukkunud. Ustus oli teda alati jalul hoidnud, õnn, ettewalmistamata õnn rõõwis talt kindluse.

Ja kui Gerhard tema ümbert kahe käega kinni wõttis, weeresid tal suured pisarad filmist. See näitas Gerhardile, et teda armastati.

„Freda — minu Freda — kas armastad mind? Ütle mulle seda,“ palus Gerhard pehme sti.

„Enam kui oma elu,“ wastas Freda tase. Gerhard tõmbas ta oma rinnale ja suudles ta tusklewid huuli.

„Sina — sina — kuidas suudan ma sest aru saada, et ja wiibid minu rinnal, ja mu magus, uhke neiu!“

„Ma kannatajin nimetult, et pidin lahutama sinu elust. See oli kõik mu õnn, et tohtisin teenida sind. Ja kui ma seda enam ei tohtinud, siis murdus minus midagi. Din meeleheitel. Minult mu uhkus hoidis minu weel jalul.“

„Mu uhke, wapper armsam, nüüd ei pea ja iial enam olema õnnetu, niipalju kui mina seda wõin taistada. Kuidas me ütlesti pinnasime! Ja sina tahtsid minna minust nii kaugele, nii kaugele?“

Freda filmitses teda suuril filmil.

Sest et ma sind iial enam ei tahtnud näha — sest et ma seda ei oleks suutnud wälja kannatada. Ma lootsin ju oma wenna pärast, et ta mõiks Gewa omale wõita. Jäin ma siia, siis oleksin sel puhul sinuga omeli pidanud kokku saama. Sellepärast tahtsin ma põgeneda

väimalikult kaugele. Ja Rohapetta naise toad paistid minu hatgele südamele rahupatgaks, nagu kloostriks. Kui rani mind tooford tahtis süna jätta, ei võinud ma jääda, sest siis tõmbas mind igatfus sja tagasi, o'gugi et uskufin, et find enam näha ei saa. Aga nüüd, mil kõik mu lootused olid surnud, uskufin ma Rohapettas oma rahu jälle kõige rutemini tagast võita võivat."

"Ma olestin sulle järele reisinud, Freda. Aga nüüd on see mulle ometi armas, et ma sinu veel siin kätte sain."

Ta vaatas lihtsas toas ringi.

"Mis me nüüd teeme, armsam? Enne homme hommikut me reisida ei saa. Ja sja jääda ma ei või. Panen ette, läheme wälja. Seal lööme mõnes heas restoraanis õhtust. Ja enne saadame koju telegrammi. Hans ja Gewa on, oma õnnest hoolimata, kahtlemata kärsitud teada saama, mis meist on saanud. Ma jätfin auto, mis mu sja tõi, ukse ette ootama. Sea ennast ruttu walmis, ma ootan find siin. Ja ära unusta oma õnnebrossi kaela riputamast."

Freda raputas naeratades pead.

"Oh ei — seda ma ei unusta — võimalik, et just tema tegigi, et mind hakkasid armastama."

"Õnnebrossi?" küsis Gerhard.

Ja Freda jutustas talle punastades, milliste sõnadega rani Suleih talle selle õnnebrossi oli ära annud.

Gerhard tõmbas ta oma rinnale ja waatas talle sügawasti filma.

"Nii et ta sinust ial ei wõi lahkuda, niilaua kui sa ise tema peale armastuses mõtled," kordas ta tasakesti ja leekwa õrnusega.

"Kui aga mu süda õnnelikuses ei lõhke," ütles Freda.

Samal õhtul saatsid nad Kronausse järgmise telegrammi:

"Jõuame homme lõunaks kell pool kolm koju. Teie õnnelik Gerhard ja teie õnnelik Freda."

Kui pruutpaar järgmisel päewal Kronau jaama jõudis, seisis Viktor jaama ees, suur roosikimp käes. Pühalikul näol andis ta Fredale ära roosikimbu — ja siis tõmbas ta, enne kui see aimas, Freda oma käte wahela ja suudles teda.

Kui see sündinud, ütles ta sügawasti hinge tõmmates:

"Nii, armas tulewane wennaproua, nüüd wõid mind häbematuks kallalekippujaks nimetada. Aga see pidi olema. Siin seisjan ma kogu perekonna nimel ja ütlen sulle kui uuele perekonnaliikmele südamest tere tulemast. Ja

selle juure kuulub ka wennalik teretuskuublus. Ära tee mitte D'hello-nägu, Gerhard, see mind ei hirmuta."

Gerhard ja Freda andsid talle õnnelikult naerdes kätt.

"Ma rõõmustan wõga, herra von Ruden, et mind nii südamest terwitata, ja —"

"Pea! Sellel toonil mitte sõnagi edasi. Herra von Ruden? Kes siis see on? Wahest mina? Et, seda ma kaasa ei tee. Viktor on minu nimi, ja sja! Sõnate "Teie" haawab mind. Nii siis, palun, armas tulewane wennaproua nüüd pea oma ilus lõne veel kord."

"Nii siis, armas mehewend Viktor — ma tänan sind südamest!"

"Plus, see meeldib mulle rohkem. Ja hiljem laua juures joome kõigi wormi nõudeid täites sinasõprust — suudluste ja kõigi shitaanidega. Ja muidugi, Gerhard, seo oma armuabedale südamele soomuskriie ümber, ei aita midagi, mõned suudlused oma ilusalt wennanaiselt nõuan ma perekonnaosana omale. Muidu nimelt ei jõua ma seda kui üffit wallaline kahe õnneliku pruutpaari wahel enam wälja kannatada."

"Sa peaksid enese ka kihlama, Viktor," ütles Freda, tema wallatuft toonist eeskujul wõttes.

"Sul pole ju kaffikõde, armas Freda. Nii siis jään ma lootuseta wanapoisiks ja palun enesele Teie koldel sooja pesakese. Aga nüüd tulge — kodus ootab teid üks teine noorpaar waluga — kui tal waheljal midagi paremat pole teha olnud. Hans ja Gewa tahtsid dieti minu seltsis jaama tulla, aga seda mina ei lubanud. Siis poleks ma siin üldse maksu-jele pääsenud."

Ruttu oli maa autoga maha sõidetud.

Kui auto peatas ja pruutpaar ühes Viktoriga sealt wälja astusid, tulid meile Hans ja Gewa wastu.

Gewa laelustas Fredat südamlilikult ja suudles teda.

"Minu armas õde," ütles ta südamlilikult.

"Luba, et seda olen, Gewa. Armastan sind juba ammu südamest."

"Mina find ka."

Nüüd kaelustasid üksteist Hans ja Freda ning Gerhard ja Gewa.

Viktor tungis neile üleannetult wahela.

Ja siis tuli proua von Roda ning soowis uuele pruutpaarile õnne. See oli suurepäranne jõulupüha kahele pruutpaarile.

Kui Freda kord äkki jäi, surus ta käed südamele ja waatas üles taewa poole.

"Isa taewas, ma tänan sind, et sa kõik nii hästi oled juhtinud," ütles ta tasakesti oma ette.

Kuni ülestõusmisepühani jäi Freda jälle Krügerite juure elama. Ülestõusmise püha ajal sai ta Gerhard von Rudenti õnnelikuks naisiks. Ja samal päeval ning samal tunnil laulatati Gewa von Ruden ja parun Hans Ramberg. Kogu Kronau tehased mõisid neist kahefordsetest pulmades pidulikult osa.

Hans ja Gewa asusid pärast pulmareisi elama Brunewaldi ilusasse villasse, ja Gerhard ning Freda elasid villa Rudentis.

Freda oli oma meest tungivalt palunud, et ta tohiks tema sellisid lööd teha. Naisskretär säeti küll ametisse, aga eriti tähtsad ärid räägib Gerhard von Ruden läbi oma ilusa noore abikaasaga.

Freda peatöö aga seisab selles, et oma armastatud mehe elu katsub ilustada ja õnnelikuks teha. Sel alal töötavad nad vastastikk.

Danebroshi kannab Freda veel iga päew. Ja dane-soowide hulgas, mis nad pulmades said, olid ka õnnesoowid rani Suleihilt ja radsha Gunareselt. Freda ja Gerhard olid neile oma kihlusest kui ka laulatusest teatanud. Aga rani ei aimanud, et Freda juba Noyvetta poole oli teel olnud, kui Gerhard von Ruden ta teelt tagasi tõi kui oma armastatud pruudi.

Rahulemata oli õnnebroshil imetegew jõud, sest Viktor von Ruden tõendas, nii lestimalt õnneliku abielu, nagu see olla tema wennal ja Fredal, ei olla kuigi mujal maailmas enam leida. Minult ta öde Gewi ja õmmees Hans kannatawat selle sõrdluse veel wälja.

Ja tal oli tuline õigus.

(Lõpp).

Mashi.

India kirjanik Rabindranath Tagore.

i

„Mashi!“

„Katsu magada, Dsotin, on juba hiiline õhtu.“

„Sest pole midagi. Mul ei ole enam kaua elada. Mõtlesin praegu, et Mani ometi parem wõiks minna oma isa juure — kus ta nüüd elabki?“

„Sitarampuris.“

„Jah, Sitarampuris. Saada ta sinna. Ta ei peaks kauemini jääma haige mehe juure. Ta pole ju ise ka tugew.“

„No waata, waata! Kas sa siis usud, et ta selle wälja kannatab, kui sinust niisugusel hetkel lahkub?“

„Kas ta teab, mis arstid —?“

„Aga seda näeb ta ju ise! Kui ma ennist ainult kergesti tähendasin, et ta peaks oma isa juure minema, siis nuttis ta silmad peast.“

Peame siin seletuseks ütleva, et see teatus tõtt pisut wäänas — pehmesti öeldud. Tõepoolest oli jutuajamine Maniga järgmine:

„Noh, mu laps, säid wist isalt teateid? Arwasin nägewat sinu onupoega Anathi siin.“

„Jah! Tulewal reedel on annaprasanpidu*) minu wäikesel õel. Sellepärast arwan ma —“

„Ilus, armas laps. Saada temale kullast kaelaehe. See rõõmustaks sinu ema.“

„Tahaksin reisida ise sinna. Ma ei ole oma wäikest õde veel näinud ja tahaksin teda heameelega näha.“

„Mis sulle meele tuleb? Ega sa ometi tõesti ei taha Dshotini üks jätta? Kas sa ei kuulnud, mis arst ütles?“

„Aga ta ütles ju, et praegu erilist põhjust pole —“

„Kuigi seda ei ole, sa näed ometi, et ta on haige.“

„Mu õde on esimene tütarlaps pärast kolme wenda ja kõik hellitawad teda. Kuulsin, et pidu saawat suur. Kui ma ei tule, on mu ema —“

„Tean! Aga ei saa sinu emast aru. Tean ka wäga hästi, kui pahane sinu isa saab olema, kui sa just nüüd Dshotini üks jätad.“

*) Wõõrutamispidu, mil lapsele esimest korda riisi süüa antakse.

„Pead talle kirjutama mõned read ja ütleva, et muretsemiseks pole põhjust ja et kui ma reisin, ka midagi —“

„Jah, siin on sul õigus; isegi kui sa reisid, pole palju kaotatud. Aga seda tea: kui ma sinu isale kirjutan, siis ütlen talle awalikult kõik, mis mõtlen.“

„Siis ära kirjuta. Ma küsin oma mehele, ja tema lubab kindlasti —“

„Kuule, laps. Olen sinu poolt palju sallinud, aga kui sa seda teed, siis oleme lahutatud. Ja isa tunneb sind küllalt sedawõrd, et sa teda petta ei saa.“

Kui Mashi lahkus, wajus Mani pahaselt woodisse.

Tema naabrina ja sõbranna tuli ning küsis, mis juhtunud.

„Mõttele ometi! Kas see pole häbi? Nüüd tuleb mu ainsa õe annaprashanipidu, ja nad ei lase mind sinna reisisida.“

„Aga Mani! Kas sa siis tõesti tahad reisisida nüüd, mil su mees haige on?“

„Mina ei tee talle ometi midagi ja ei oskaski teha, kui ka katsuksin. Ütlen sulle awameelselt: Elu siin majas on nii hirmus igaw, et seda enam ei jõua välja kannatada!“

„Oled kummaline naine!“

„Ma ei oska silmakirjateener olla ja kurb näida ainult selleks, et teised minust paha ei mõtleks.“

„Noh, siis ütle, mis sa nüüd tahad teha?“

„Pean minema. Keegi ei wõi mind takistada.“

Pst! Milline kangekaelne ja ennasttäis wäike naine sa oled!“

2

Kui Dshotin kuulis, ei Mani juba oma isa juure kojureisimise mõtte juures nutnud, siis sai ta nii ärewaks, et enese woodisse istukile ajas. Ta lükkas padja selja taha, toetus sellele ja ütles:

„Mashi, awa aken pisut ja wõta lamp ära.“

Waikne õo seisis waikides akna taga nagu igawiku usurändaja, ja tähed, lugemata aastatuhandete, lugemata surmapiltide tunnistajad, waatasid tupp.

Dshotin nägi oma Mani nagu pimedas öö tagaseinal, nägi, kuidas ta suured mustad silmad lõpmatutest pisaratest märjad olid.

Mashi tundis kergendust, nähes teda nii rahulikuna, sest ta uskus, et Dshotin magab.

Äkki tegi lamaja järsu liigutuse ja ütles:

„Mashi, teie kõik arwate, Mani olla liig pealiskaudne selleks, et ennast meie majas õnnelikuna tunda. Aga nüüd näed sa —“

„Jah, mu lemmik, nüüd näen ma, et eksisin, — aga alles raskel ajal näeme, mis inimene wäärt on.“

„Mashi!“

„Katsu ometi magada, mu lemmik!“

„Lase mind ometi pisut mõelda ja westelda. Ära ole pahane, Mashi!“

„Noh, siis westle!“

„Tookord, kui uskusin, et ma Mani südant ei suuda wõita, kannatasin ma seda waikselt. Aga sina —“

„Ei, mu lemmik, seda ei tohi sa ütelda; mina kannatasin selle ka wälja.“

„Meie südamed, tead, ei ole elutud asjad, mida waja ainult üles wõtta, et neid omandada. Mina tundsin, et Mani ise oma südant ei tunnud ja et kord, mõne tugewa sündmuse läbi —“

„Jah, Dshotin, sul on õigus.“

„Sellepärast ei pannud ma ta tuju-sid palju tähele.“

Mashi waikis ja surus ohkamise tagasi. Mitte kord, waid tihti oli ta märganud, kuidas Dshotin õo oli mööda saatnud werandal. Ta oli ennast woodlawast wihmast lasknud läbimärjaks teha, kui et oleks läinud oma magamistuppa. Kui mõnegi päewa oli ta palawa peaga pikutanud, ja Mashi teadis, kuidas ta ihkas, et Mani tuleks ja ta palawat otsaesist jahutaks, kuna Mashi ennast teatrisse minekule walmistas. Aga kui Mani oli tulnud temale tuult lehitama, siis oli ta tema tuseselt minema saatnud. Mashi üks tundis ta salajast suurt häda. Kui tihti oleks ta temale ütelda tahtnud:

„Ära pane seda jõledat last niipalju tähele; jäta ta rahule, kuni ta ise igatusesega ja waiksete pisaratega tutwuneb.“

Aga seesugust asja ei wõi ütelda ja seda mõistetakse ka õige kergesti walesti. Dshotin oli jumalusele, kelle nimi naine, oma südames altari ehita-

nud, kus Mani kui troonil istus. Dshotin ei suutnud uskuda, et ta ei wõinud osa saada armastuse weinist, mida see jumalus pakkus. Ja nii jatkas ta palwetamist ja ohwerdamist ning ei loobunud lootusest tema ande peale. —

Mashi uskus jälle, et Dshotin magab, kui Dshotin äkki hüüdis:

„Tean, sa mõtlesid, et ma Maniga ei ole õnnelik, ja sellepärast olid sa tema peale pahane. Aga, Mashi, õnn on nagu need tähed. Nad ei kata kinni kogu pimedust, seal on wahed wahel. Need wahed on meie eksitused. Me teeme elus wigu ja saame paljust asjadest walesti aru, aga tõe walgus tungib ometi läbi. — Ma ei tea, kust see tuleb, et mu süda täna õhtu nii rõõmus on.“

Mashi hakkas õrnasti Dshotini otsaesist silitama, kuna ta pisarad pimedas wahetpidamata woolasid.

„Mõtlesin praegu, Mashi, Mani on noor! Mis teeb ta, kui mina —?“

„Noor, Dshotin? Tema on wana küllalt. Mina olin ka noor, kui armsama kaotasin, ja leidsin ta oma südames igawesti jälle. Oli see üldse kaotus? Ja kas sa arwad, et inimene tingimata peab olema õnnelik?“

„Mashi, näib, et just siis, kui Mani süda ärkab, mina — —“

„Ära sellepärast ole kurb, Dshotin. Kas ei ole sellest küll, et ta süda ärkab?“

Äkki tulid Dshotinil meele sõnad ühe rahwalauliku suust, sõnad, mis ta kord oli kuulnud:

„Oh mu süda, ei sa ärgand, kui su
ukse ette
tuli mees, kes sinu armastuse omas,
Alles tema kaugenewaid samme kuul-
des
Ärkasid sa. Ärkasid — oh — pimeduses!“

„Mashi! Mis kell nüüd on?“

„Warsti üheksa!“

„Siis weel wara. Ja mina uskusin, et kell on juba vähemalt kaks wõi kolm. Minu kesköö algab loodub. Aga miks tahtsid sa, et ma magaksin.“

„Noh, sa tead, kui kaua sa eile ülewäl olid, kui wahetpidamata rääkisid. Sellepärast pead täna warakult magama jääma.“

„Kas Mani magab juba?“

„Oh ei, ta keedab sulle parajasti suppi.“

„Ega sa ometi tött ei räägi, Mashi? Kas ta seda tõesti teeb?“

„Tõesti! Ta keedab ju sulle kõik, see wirk, wäike naine!“

„Arwasin, et Mani üldse —“

„Naine ei tarwitse niisuguste asjade õppimiseks palju aega. Häda sunnil tuleb see enesest.“

„Kalasupil, mis hommikul sõin, oli nii eriti hea maitse; arwasin, et sina selle olid keetnud.“

„Sa armas aeg, ei! Ega sa ometi ei arwa, et Mani mind sulle laseb midagi teha? Tema muretseb kõige su pesu eest, teades, kuidas sa selles täpne oled. Kui sa näha wõiksid oma elutuba, kui puhas see on! — Laseksin ma teda tihti su haigetuppa tulla, ta kurnaks enese ära. Ja seda ta tahabki.“

„On siis Mani terwis —?“

„Arst arwab, et ma teda tihti ei pea siia laskma. Tema on liig pehme südamega.“

„Aga Mashi, kuidas suudad sa teda takistada siia tulemast?“

„Sest et ta pimedast peast mu sõna kuulab. Aga ma pean talle alati teatama, kuidas sinuga lood on.“

*

Tähed sädelesid taewas kui pisarad. Dshotin kummardas oma pead tänulikult elu ette, mis oli kustumas, ja kui surm läbi pimeduse talle oma parema käe sirutas, wõttis ta sellest usaldawalt kinni.

Natukese aja pärast ohkas Dshotin ja ütles tasase, kärsitu liigutusega:

„Mashi, kui Mani ometi weel walwab, kas ei wõiks ta siis — kui ka ainult hetkeks —?“

„Muidugi! Ma kutsun ta.“

„Ma ei hoia teda kaua kinni, waid wiis minutit. Mul on talle midagi iseralikku ütelda.“

Mashi läks ohates wälja Mani järele. Seni hakkas Dshotini weresoon kiiremini põksuma. Tema teadis wäga hästi, et tal ial ei olnud õnnestunud Maniga usaldawalt juttu westa. Need kaks instrumenti olid igaüks iselaadi häälede seatud ja ei olnud neid kerge koos mängida. Ikka jälle oli Dshotini põue äkki asunud armukadeduse tunne, kui ta nägi Manit oma sõbrannadega lustilikult westlewat ja naerwat. Dshotin

laitis waid ennast, — miks ei wõinud ta pealiskaudsetest asjadest samuti juttu westa? Mitte nagu ei oleks ta osanud; oma meessõpradega westles ta kõiksugu igapäewastest asjadest. Aga see jutt, mis kohane meestele, ei ole kohalik naistele. Wõib ajada filosoofilist juttu monoloogina ja ei tarwitse tähelegi panna tähelepanemata kuulajat, aga kerge westlemise puhul peawad wähe-malt kaks koos mõjuma. Wõib mängida üht torupilli, aga mitte üht tsümblit. Kui tihti oli Dshotin, Maniga õhtul werandal istudes, wägiwaldseid katseid teinud juttu hoosse wiia, aga ikka jälle katkes jutueiekene. Ja näis, nagu oleks õhtu temast waikimisest häbi tunnud. Dshotin oli kindel, et Mani tema juurest eemale ihkas. Siis oli ta ise tõsiselt soowinud, et mõni kolmas neid külastaks. Sest westlemine kolmekesi on kerge, kui ta kahekesi raske on.

Nüüd hakkas ta järele mõtlema, mis ütelda, kui Mani tuleks. Aga kunstlikult kokkulapituid jutt ei tahtnud teda rahuldada. Dshotin kartis, et need wiis minutit täna kadunud on. Ja ometi jäid talle weel ainult mõned silmapilgud usaldawaks westlemiseks.

3

„Mis siis see on, laps, ega sa ometi ei taha kusagile minna?“

„Ometi, tahan minna Sitarampuri.“

„Mis sa õieti mõtled? Kes peab sind siis saatma?“

„Anath.“

„Mitte täna, mu laps, teine kord.“

„Aga kajut on juba wõetud?“

„Mis sellest? See kaotus on kerge kanda. Reisi homme hommikul.“

„Mashi, mina ei usu kalendri õnnetspäewi. Mis sellest siis on, kui täna reisin?“

„Dshotin tahaks sinuga rääkida?“

„Ilus, mul on weel wähe aega. Weel kord, weel ruttu tema järele.“

„Aga sa ei tohi talle ütelda, et ära reisid.“

„Hea küll, ei ütle. Aga kauaks ei wõi ma tema juure jääda. Homme on minu õe annaprashanipidu, ja ma pean täna reisima.“

„Oh mu laps, ma palun sind, kuule mind ometi see kordki! Katsu ennast natuke aega waikselt koguda ja istu

tema juure. Ara lase temal märgata, et sul kiire on.“

„Mis wõin ma teha? Rong ei oota. Anath tuleb kümne minuti pärast tagasi. Seniks wõin ma tema juure jääda.“

„Ei, see ei lähe. Selles seisukorras ma sind tema juure ei lase. . . Oh sa wilets waim, mees, keda sa nii piinad, lahkub warsti siit ilmast. Aga ma hoiatan sind: seda päewa ei unusta sa elu ajal. Et olemas on jumal, et olemas on jumal, seda saad sa kord nägema!“

„Mashi, sa ei pea mind nii sajatama.“

„Oh mu waene poiss, mu lemmik! Miks elad sa weel niikaua? Sel patul ei ole lõppu, ja mina ei suuda ega saa teda takistada!“

*

Mashi wiivitas weel hetke, siis läks ta haigetuppa tagasi lootes, et Dshotin waheajal magama jäänud. Aga Dshotin liigutas ennast woodis, kui ta sisse astus.

Mashi hüüdis:

„No waata, mis ta nüüd on teinud!“

„Mis on sündinud? Kas Mani ei tule? Miks jäid sa nii kauaks wälja, Mashi?“

„Leidsin ta kibedasti nutmast, sest et ta piima sinu supi jaoks oli lasknud põhja kõrbed. Katsusin teda lohutada ja ütlesin, et piima weel on. Aga et ta sinu suppi keetes nii hooletu wõis olla, see mõte wiis ta meeleheitele. Suure waewaga suutsin ma teda rahustada ja woodisse wiia. Sellepärast ei toonud ma teda kaasa. Las ta magab oma mure wälja.“

Kuigi Dshotinil kahju oli, et Mani ei tulnud, tundis ta ometi teatawal mõõdul kergendust. Ta oli juba poolkaudu kartnud, et õige Mani selle pildi, mis tal temast rinnas oli, wõiks tumestada. See oli juba warengi sündinud. Ja mõte, et Mani õnnetu oli, sest et ta tema piima oli lasknud ära kõrbed, täitis ta südame ülewoolawa rõõmuga.

„Mashi!“

„Jah, mu lemmik?“

„Olen kindel, et mu päewad on loetud. Aga ma ei ole sellepärast kurb. Ära muretse minu pärast!“

„Ei, mu lemmik, ei muretse. Ma ei usu mitte, et ainult elu on hea ja surm mitte.“

„Mashi, wõid mind uskuda, surm on magus.“

Dshotin lamas waikselt ja waatas üles pimedada öötaewa poole, ja tal oli, nagu oleks see Mani ise, kes surma näol tema poole sammus. Ta oli rietatud igawesse noorusse, ja tähed olid lilled, mis suur maailma ema õnnistades oli puistanud ta mustele juuksile. Tal oli, nagu näeks ta teda nüüd jälle esimest korda pulmaloori all.*) Ääretu öö täitus täielikult armastawast pilgust Mani mustadest silmadest. Mani, selle maja pruut, see wäike tüdruk, muutus jumaluse pildiks, mis tähealtaril seisis, kus elu ja surm suunduwad ühte jökke.

Dshotin pani käed kokku ja sosistas tasakesi.

„Wiimaks ometi on loor tõusnud ja sügawa pimeduse kate on purunenud. Ah, armsam! Kui tihti oled sa mu südant piinanud, aga nüüd ei lahku sa minust enam!“

„Mul on walud, Mashi, aga sa ei pea mõtlema, et ma kannatan. On, nagu wabaneks mu walud pikkamisi mu elust. Seni järgisid nad teda nagu raske paat nõõri otsas. nüüd aga on nõör katkenud ja nad ujuwad kõigega, mis mind rõhub, eemale. Näen neid weel, aga nad ei kuulu enam minule — Aga Mashi, ma ei ole kahel wiimisel päewal Manit enam kordagi näinud!“

„Dshotin, ma annan sulle teise padja.“

„Mul näib peaaegu, Mashi, nagu oleks ka Mani minust lahkunud ja ujuks minust eemale nagu muraske walupaat.“

„Joo suutäis granaatõunamahla, mu lemmik. Su kõri on wististi kuiw.“

„Kirjutasin eile testamendi. Kas ma seda sulle näitasin? Ei mäleta enam.“

„Seda ei tarwitse sa mulle näidata, Dshotin.“

„Kui ema suri, polnud mul midagi. Sina toitsid mind ja kaswatasid mu üles. Sellepärast arwan ma —“

„Lollus, laps. Mul oli ainult see maja ja pisut warandust. Muu teenisid sina.“

„Aga see maja —?“

„Pole midagi. Sa ehitasid talle ju nii palju juure, et raske on ütelda, kus minu maja oli.“

„Olen kindel, et Mani armastus sinu wastu tõesti —“

„Ja jah, seda ma tean, Dshotin. Nüüd katsu magada.“

„Kuigi ma kõik oma waranduse olen jätnud Manile, ometi on see tegelikult sinu oma, Mashi. Tema saab ju alati kõiges sinu sõna kuulma.“

„Miks piinad sa ennast sellepärast nii palju, mu lemmik?“

„Kõik, mis mul on, olen ma sinult saanud. Kui sa minu testamenti näed, siis ära mõtle silmapilkugi, et —“

„Mis sulle meele tuleb, Dshotin? Kas sa siis usud, et ma hetkekski wõiksin pahaks panna? Egas ma ometi nii wäiklane ei ole.“

„Aga saad ka —“

„Nüüd kuule kord, Dshotin, ma saan pahaseks. Sa tahad mind lohutada rahaga“

„Ah Mashi, kui heameelega annaksin ma sulle midagi, mis parem oleks kui kuld!“

„Seda oled sa ju teinud, Dshotin! Enam kui küll. Kas ei ole sa siis täitnud mu üksiku elu? See oli sellane suur õnn, et ma selle paljudes endistes eludes pidin olema ära teeninud. Sa oled mulle niipalju annud, et ma nüüd, mil see elu mulle enam midagi ei anna, mitte ei kurda. Jah, jäta kõik ainult Manile: oma maja, oma raha, oma wankrid ja maa — mulle on sellased koormad liig rasked.“

„Tean ju, et oled maitse kaotanud elu rõõmudest, aga Mani on alles nii noor, et —“

„Ah ei, seda ei pea sa üttelema. Kui sa oma waranduse temale jäta, siis on see õige, aga mis puutub elu rõõmudesse —“

„Aga miks ei peaks ta neid ka maitsuma, Mashi?“

„Ei, ei, seda ta ei suuda oma suures walus. Nad saawad temale olema nagu tolm ja tuhk.“

*

Dshotin waikis. Ta ei suutnud otsustada, kas see tõsi oli wõi ei ja kas ta imestama peaks, kui Manile maailm ilma temata wastumeelt oli.

Ta ohkas ja ütles:

„Seda, mis tõesti andmist wäärrib, ei saa ma kellelegi maha jätta.“

„Seda pole sugugi wähe, mis sina annad, mu lemmik. Ma palwetan waid, et Mani selle wäärtusest, mis talle antakse, aru saaks.“

*) Pruut ja peigmees näewad üksteist esimest korda pulmade puhul loori all, mis neile üle pea wisatakse.

„Anna mulle weel pisut granaatõu-namahla, Mashi; olen janune. Kas Mani eile minu juures käis?“

„Jah, käis, aga sa magasid parajasti. Ta istus kaua sinu woodi päitsis ja lehwitas sulle tuult, siis läks ta sinu pesu walmis seadma.“

„Oh kui imeilus! Usun, ma nägin samal hetkel unes, et Mani katsus minu juure tuppa tulla. Uks oli praokile, ta lükkas seda, aga uks ei tahtnud awaneda. Aga Mashi, sa lähed liig kaugele, sa peaksid talle teatama, et ma suren: muidu on minu surm temale hirmsaks löögiks.“

„Tule, mu lemmik, ma katan selle rätiku su jalgadele — need lähewad muidu üsna külmaks.“

„Ei Mashi, ma ei wõi niisugust asja oma jalgadel sallida.“

„Tead, Dshotin, et selle rätiku on sulle Mani kudunud? Ta töötas selle kallal usinasti siis, kui ta õieti oleks pidanud magama. Alles eile sai ta sellega walmis.“

Dshotin wõttis rätiku ja silitas seda õrnasti. Ta tundis willa mahedat pehmust, nagu oleks ta Mani kätt pidanud oma käes. Öö öö kõrwal oli ta oma armastawad mõtted sellesse kudunud. Rätik ei olnud tehtud willasest, waid Mani puudutamisest. Kui siis Mashi rätiku tema jalgadele pani, oli Dshotinil, nagu oleks Mani ta wäsinud kehaliikmeid silitanud.

„Aga Mashi, ma uskusin, et Mani ei oskagi kududa, — igatahes ei osanud ta seda.“

„Seda wõib kergesti õppida. Muidugi pidin ma seda talle näitama. Ka on kõiksugu wigu selles.“

„Las need wead olla, ega ma teda ju ei saada Pariisi näitsusele. Wigadest hoolimata hoiab ta mu jalad soojad.“

Dshotin hakkas enesele waimus Manit töö juures ette kujutama, kuidas ta wigu tegi ja nendega hakkama ei saanud, waid õhtu õhtult kannatlikult edasi töötas. Kui armas ja liigutaw see oli! Ja jälle silitasid ta sõrmed rätikut õrnasti.

„Mashi, kes doktor on all?“

„Jah, ta jääb täna ööseks siia.“

„Aga ütle talle, see on kasutu, kui ta mulle ööjooigi annab. See ei rahusta

mind ja selle järele tunnen ma enese olewat pahema. Lase mind õieti üles jääda. — Tead, Mashi, et meie pulmad maikuul täiskuuööl olid? Homme on see päew ja tolle öö tähed ilmuwad taewa. Mani wõib olla sellele ei mõtle. Mina tahaksin talle täna seda meele tuletada; kutsu ta ometi mõneks minutiks siia — ... Miks sa ei wasta? Doktor wist ütles sulle, et olen nii nõrk, etiga ärewus — aga mina ütlen sulle, Mashi, kui ma täna õhtu Maniga wõin mõne minuti westa, siis pole mulle ööjooki waja. Mashi, ära's nii nuta! Olen üsna terwe. Mu süda kubiseb täna enam kui iial sisemisest elust. Sellepärast tahaksin Manit näha. — Ei, ei, Mashi, ma ei salli, et sa nii nutad. Oled olnud wiimastel päewadel nii rahulik. Mis sul siis täna õhtu õieti on?“

„Ah, Dshotin, uskusin, et mu pisarate allikas on kuiwanud; aga nad jooksewad ikka jälle uuesti. Ma ei jõua seda wälja kannatada.“

„Kutsu Mani! Tuletan talle meele meie pulmapäewa, et ta homme —“

„Lähem juba, mu lemmik. Shombhu ootab ukse ees. Kui midagi wajad, kutsu tema.“

Mashi läks Mani magamistuppa ja wajus seal nuttes põrandale.

„Oh tule, tule see ainus kord, sa südametü naine! Täida selle wiimne soow, kes sulle kõik on annud. Ta sureb ju, ära siis anna talle surmahoopi!“

*

Kui Dshotin wäljas samme kuulis, wirgus ta ja hüüdis:

„Mani!“

„Olen Shombhu. Kas herra kutsub mind?“

„Ütle oma perenaisele, et tema tulgu!“

„Kes peab tulema?“

„Sinu perenaine.“

„Ta ei ole weel tagasi tulnud.“

„Tagasi? Kust?“

„Sitarampuri.“

„Millal ta sinna reisis?“

„Kolm päewa tagasi.“

Silmapiigu oli Dshotin täitsa uimane, ja kõik käis ta silmade ees ringi. Ta wajus patjadest, mis teda toetasid, ja

lökkas willase rätiku, mis ta jalgu kattis, põrandale.

*

Kui Mashi natukese aja pärast tagasi tuli, ei maininud Dshotin Mani nime, ja Mashi mõtles, et ta tema on unustanud.

Äkki hüüdis Dshotin :

„Mashi, kas ma sulle jutustasin oma unenägu, mis hiljuti nägin?“

„Millist unenägu?“

„Kus Mani ikka ust lökkas ja uks ei tahtnud ega tahtnud awaneda. Ta seisis wälja ja ei saanud sisse. Nüüd tean ma, et Mani peabki minu ukse taha jääma.“

Mashi ei wastanud. Ta nägi, et taevas, mille ta waledest Dshotinile ehitanud, nüüd ometi oli sisse kukkunud. Kui walu tuleb, siis on kõige parem seda mitte salata. Kui Jumal lööb, ei pääse meie selle eest.“

„Mashi, armastus, mis sina mulle oled annud, kestab kõigist mu tulewastest eludest läbi. Olen oma selle elu sellega täiesti täitnud ja wõtan ta kaasa. Oleks kindel, meie järgmises elus sünnid sa minu tütreks ja mina tahan sind kõige oma armastusega hoida ja hellitada.“

„Mis sa räägid, Dshotin? Arwad sa, et ma jälle pean tütarlapsena sündima? Kas ei wõi sa paluda, et ma pojana tulen sinu käte wahale?“

„Ei, ei, mitte pojana. Sina saad minu maija tulema tolles imetaolikus iluduses, mis sind ehtis, kui sa noor olid. Wõin enesele juba sedagi ette kujutada, kuidas ma sind riietan.“

„Ära räägi nii palju, Dshotin, katsu magada!“

„Nimetan su Lakshmiiks *)“

„Aga see on wanamoeline nimi, Dshotin.“

„Jah, aga sina oled juba wanamoeline Mashi. Tule minu maija oma ilusa wanamoelise wiisiga.“

„Ma ei wõi ju soowida, et su majale pettumusee walmistan, kui poisi asemel tuleb tüdruk.“

„Mashi, sa arwad mind nõrgaks ja tahad siis kõik raskused minust eemal hoida.“

„Mu laps, olen naine ja sellena on mul ka nõrkusi. Sellepärast olen kõik eluaja katsunud sinust kõike raskust eemal hoida, — aga see pole mul korda läinud.“

„Mashi, mul pole selles elus aega olnud saadud õpetusi kasutada. Aga tulewases elus on mul neist kasu. Siis näitan, mis mees wõib. Olen õppinud nägema, kui wale see on, et inimene ainult enese peale mõtleb.“

„Mis sa ka ütled, mu lemmik, iial pole sa enesele midagi püüdnud, waid oled kõik annud teistele.“

„Üht wõin ma enesest igatahes ütelda: Ma ei ole olnud õnnes iial wägiwaldne, nagu ma ka ei ole püüdnud õigust seada wõimuga. Et ma waletada ei wõinud, siis pidin kaua ootama. Wahest on tõde lõpuks minu wastu ometi armuline. — Kes seal on, Mashi, kes seal on?“

„Kus? Keegi ei ole siin, Dshotin.“

„Mashi, waata kord kõrwal järele. Uskusin —“

„Ei, mu lemmik! Ma ei näe kedagi.“

„Aga ma arwasin täitsa selgesti —“

„Ei, Dshotin pole midagi. Nii ole rahulik. Nüüd tuleb doktor.“

Doktor ütles talle:

„Kuulge, Teie ei tohi niipalju haige juures olla, äritate teda. Minge magama, minu abilise jääb siia.“

„Ei, Mashi, ma ei wõi sind ära lasta.“

„Hea küll, mu lemmik, istun rahulikult nurgas.“

„Ei, ei, sa pead minu kõrwal istuma. Ma ei wõi sinu kätt lahti lasta. Sinu käsi on mind saatnud ja sinu käest peab Jumal mu jälle wastu wõtma.“

„Noh, hea küll,“ ütles doktor, „wõite jääda. Aga Dshotin babu, Teie ei tohi temaga rääkida. Teil on aeg rohtu wõtta.“

„Aeg rohtu wõtta? Lollus! Aeg on selleks mööda. Praegu rohtu wõtta oleks ainult pettus. Aga ma ei kardagi ju surma. Mashi, surm walmistab mulle juba jooki, mis siis doktor mind weel piinab! Saada ta wälja! Sind ainult wajan ma nüüd, sind, ja mitte kedagi teist! Ei mingisugust walet enam!“

„Mina kui arst pean siin wastu waidlema; ärewus teeb Teile ainult kahju.“

*) Vishnu, õnne ja iluduse jumalanna abikaasa.

„Minge aga peale, doktor, ärritate mind ilmaaegu! — Kas läks ta ära, Mashi?.. see on hea! Nüüd tule ja võta mu pea oma sülle.“

„Jah, tule, mu lemmik. Ja nüüd katsu magada!“

„Ei, Mashi, ära ütle, et pean magama. Kui ma uinun, siis ma enam ei ärka. Pean enese veel vähe aega hoidma ärksa — Kas ei kuule sa kabinat? Keegi tuleb!“

5.

„Dshotin, mu lemmik, awa väheke-seks silmad. Mani on tulnud. Waata kord siia!“

„Kes on tulnud? Unenägu?“

„Mitte unenägu, mu lemmik. Mani on tulnud oma isaga.“

„Kes sa oled?“

„Kas sa siis ei näe? See on sinu Mani!“

„Mani? Kas üks läks lahti?“

„Jah, mu armas, laiali lahti.“

„Ei, Mashi, mitte seda rätikut, mitte seda rätikut! See rätik on wale!“

„See pole rätik, Dshotin. See on meie Mani, kes sinu jalgadele wajus, Pane oma käsi ta pea peale ja õnnista teda. Ara nuta nõnda, Mani. Seks on sul veel aega. Nüüd ole pisut aega üsna waikne!“

Oma maa.

P. Grünfeldt.

Tuhat tormi kärstand
kääruseks me kodukalda,
tuhat korda meie rand
tunda saanud wägiwalda.

Üle käind meist nälg ja taud,
sõjahäda, roosterike,
palju meist on matnud haud,
palju murdnud orjaik.

Aga wabaduse aim
walwel oli linnas, talus,
terweks jäänud meie waim
kõiges hädas, kõiges walus.

Kindlalt seisab nüüd me maa
oma waibund waludega,
mandriga ja merega,
tuhandete taludega . . .

Oma kodu, oma maa —
kaunimat ei meie silmas!
Armsaks meile jääb ta ka —
kõige armsamaks siin ilmas!

Minu warandus.

H. Wühner.

Arwate, et waene mina?
Armsad, teie eksite.
Selgeil päewil taewasina
Paistab ju mul kambrisse.

Päikepaneb kuldsedlindid
Mulle tupp hommikul,
Aias häälitsewad windid —
Nii on rikkust palju mul!

Wana armastus.

Helweetsia kirjaniku Ernst Zahn'i idüll.

Griti metsa okstest tuksatasid läbi kespäewased päiksewälgud. Helekuld-selt woolasid nad sisse läbi tumeda okashaljuse, ja nagu saladuslistest lam-pidest walgustatuna kiirgasid sammel-danud maapind ja helerohelised sõna-jalad seal, kuhu kullajõgi puutus.

Mõned põrnikad põristasid; eemal hiiglasuurel lehwiklehel istus nagu inetu, must plekk metstigu, ja jalgteer kõrwal, mis läbi metsa üle Stillalpi poole wiis, istus Hauser maharaiutud puu tüwel.

Wanamees istus jaimes piipu. Wahete-wahel heitis ta mõne pilgu üles metsa-okstesse, kust talle silma paistsid tükk helesinist taewast ja mõned kõrgele-ulatawad kaljutipud selle toena, ja ene-sega rahul olles mahwis ta edasi.

Mingi asi ei eksitanud walgehabe-mikku. Kärbsed hoidis piip eemale, ja kaljutükid, mis kuuskede all laiali, ei ähwardanud enam liikudapaigast, kuhu, neid mõni wihmapäew wirutanud.

Kukkuw alpioja laulis Hanser-Felik-sile unelaulu ja päike paistis ta suurele walgele habemele ning lumekarwa pea-laele. Tema kõrwal seisis määrdinud, kõigis wärwides ilutsew wiltkübar; kubu puid seisis ta taga ja selle kõrwal kirwes.

Hauser kawatses kojukömpida Pikka-misi nõõpis ta weidikese aja pärast wõi-dunud westikinni, kust altjame, aga pea-aegu ülipuhas walge särk wälja wahtis. Sellejuures langes walgusekiir ta kollasele kortsusnäole ja silitas seal wagusid ja kraawe ning walgustas ta terawaid silmi suurte kulmukarwade all.

Nagu kuused ja kaljud, nii wane-newad ka inimesed mägestikus ja seisawad püsti, kuni mõni wiimane torm nad maha wiskab. Nii ka see rauk!

Ta kuiwetu keha sirgus, kui ta tõus-tes piibu wälja kloppis; ta kehaliigete oli nähtawasti weel tükk jõudu kui-wamata.

Kui Hauser puukoo järele kummar-das, kajas naelutatud kinga plagin metsateelt ja rändaja kepp kõlksus wastu kiwi.

Wanake pööras ja silmitses metsa-alust. Kerkis nähtawale pruun kast;

sellele järgnes kandja keha. Keegi noor sulane kandis mingisugust pakki oma seljahargil üle alpide. Ainult pisut küü-rus, käik ühetasane, nagu ei oleks tal mi-dagi kanda, kerkis tõmmupeaga poiss esile,

„Tere!“ teretas ta rauka ja toetus ligidale kaljurahnule.

„Lähed koju?“ küsis Hauser.

„Jah.“

Siis osutas poiss peaga alla süga-wikku.

„Ta tuleb pikkamisi järele,“ ütles ta.

Hauser piilus ka sinna poole. Puude wahelt tuli nähtawale naine, kes wae-waga üles ronis.

„Ta pole ronimisega enam harjunud,“ arwas poiss.

Teine ei olnud uudishimulik. Tulija oli talle wõõras, sellepärast ei hoolinud ta temast. Pikkamisi wõttis ta puukoo selga. Seni jõudis ka tulija naine kohale. Poiss ütles: „Noh siis jumalaga!“ ja läks edasi, kuna naine paigale jäi.

Just nüüd pööras Hanser, puukubu õlale wõttes, ümber. Ta sügawalseiswad silmad tabasid wõõrast, kes talunaise pühapäewariideid kandis. Siis ta nagu kohkus; nagu noor puna tõusis pikka-misi ta palgele.

„Mulle näib — peaaegu — —“ ko-geles ta,

Naine seisis pisut eemal ja toetas ennast wärisedes suurele wihmawar-jule. See oli wist ronimise tagajärg, et ta wärises,

Naine paraja kaswuga ja kidur. Hele-dad juuksed, mis ta peaaegu peent nägu ümbritsesid, olid halli säraga. Otsaesisel ja suu ümber ei puudunud kortsud, kuid ta silmad särasid weel heledamini kui Hanseri omad. Ja need silmad olid sinised ja neil oli pool tuhm, pool naerew pilk, just nagu mõnel noorel.

„Regine,“ ütles Hauser ja keerutas kohmetult kübarat käte wahel.

Teine oli ennast kogunud.

„No waata — Hauser-Feliks! Ju-mal terwitagu sind! Mis sa teed?“

Jataandis talle kindlusetu liigutusega kätt, millest see kohmetult kinni wõttis.

„Olen terve!“ ütles Hauser ja küsis siis: „Kas tuled sa otsekohe Ameerikast?“

„Just praegu,“ naeris tulija.

Ja istus tee äärde maha

Siis waikisid nad tüki aega, nagu oleksid nad woidelnud kohmetusega ja nagu oleksid nende mõttet wiibinud kusagil mujal.

Äkki pani Hauser puukoo seljast jälle maha. Naise lähedale wöttis temagi istet.

„Seda on ju kaua aega tagasi,“ ütles ta jäi wait.

„Mil ma lahkusin,“ täiendas teine kohmetult.

Ja siis waikisid nad jälle ning waatasid maha. Mõne minuti järele kohtasid nende pilgud. See päästis nende keelepaelad.

Hauser sai jutukaks.

„Nüüd on juba ligi nelikümmend aastat möödunud! On naljakas, kuidas inimesed jälle kokku saawad. Mina ei teadnud kas sa olid surnud wõi weel elasid. Ainult et sinu isa wana maja weel pole ära müüdnud, siis mõtlesin, et sa weel kord wõiksid koju tulla!“

„Teised kõik on surnud, isa ja ema ja wend. — Tulen üksi koju, ja wististi ka ainult surema!“

Regina keelel oli esiotsa wõõras aktsent, aga mida enam ta rääkis, seda ladusamaks muutus ta keel. Seega kaswas ka suurem usaldus kahe tuttawa wahel.

„Kuidas teie käsi ka on käinud?“ küsis Hauser.

Regina ohkas.

„Kuidas ta käis! Pidime hoolega töötama aastast aastasse ja meil polnud enam midagi kui siin. Wend jäi juba teisel aastal puu alla. Temaga jäi üks abiline vähemaks. Selle eest pidime meie kolm seda enam töötama. Wiie aasta eest suri ema, kolme kuu eest isa. Siis müüsin seal kõik ära. Nüüd tahan jääda alpile.“

„Ja — ja — oled üksikuks jäänud?“

Regina ajas enda sirgeks. Weri tõusis talle näkku.

„Muidugi,“ ütles ta karedasti.

Nüüd nihutas Hauser enda talle lähemale; peaaegu teadwusetult pani ta oma kondise käe Regina kätele, mis süles seisis. Wanad sõrmed läksid kokku.

„Olid ilus tüdruk,“ ütles Hauser äkki. „Kui ma sind ülewal Lochstafeli juures ootasin ja sa teed mööda alla tulid kärmesti kui kits, kuldjuuksed näol ja silmad nii lustilikud ja armsad, — siis oleksin wõinud hõisata rõõmutujus, et see neiu mind armastab! — Kui palju kordi kohtasime nii! Oli ju hea, et ma parajasti Lochstofeli Toni juuresulaseks olin. Ja kogu suwe kestis see meie õnn!“

Nii kõneles rauk aegamisi.

Regina waikis. Ta nokutas wahetewahel ainult pead ja laskis sündida, et Hauser ta kätt silitas.

Ja Hauser-Feliks ei jõudnudki oma mälestustega lõpule. Wiimaks ütles ta, ja wiha tegi ta hääle kalgiks:

„See oli sinu isa poolt ometi suurem patt, et ta meid ei lasknud paari minna!“

„Temal olid suured kawatsused ja ta arwas, et mere taga on kerge elada. Ja sind ta ei sallinud. Ja — lõpuks pidin ma sõnakuulma ja kaasa minema.“

„Jah, seda sa pidid,“ nokutas Hauser.

Siis küsis Hofer-Regina:

„Mis sa nüüd teed Hauser?“

„Mina? — Mul on kits ja ma elan sellest, mis olen kokku hoidnud. Otsin enesele Wiggerisse Jerfranzi majakese. Seal on ruumi küllalt; sinna mahuks“ — äkiline mõte wälगतas temas — kakski!“

Kui tal see suust lipsas, rippus ta pilk peaaegu nõudwalt kowalistujal; aga siis mängis pilkega ja kurbusega segatud ilme ta suu ümber, ta pööras ümber ja ta üles:

„Ah, lollus! Meie oleme selleks ju liig wanad!“

Nii westlesid nad, kuni Reginale meele tuli aeg.

„Jeesus! Poiss on minu pakiga küll wististi juba alpil!“

Ruttu tõusis ta ja ulatas puuraiujale lahkumiseks käe.

See hoidis ta käest kinni ja hakkas tema seltsis mäest üles minema.

Käsikäes läksid nad waikiwast, walgustatud metsast läbi. Neid silmitsesid samad kuused, mis olid nelikümmend aastat tagasi kuulnud noort sulast ja tema linalakalist kullakest üksteisega sosistawat, kui nad üksteist salamahti kohtasid. Ja kõik oli peaaegu samuti kui tookord. Samuti mürises alpioja, samuti särasid päikse käes mäelipud,

samuti sõid Lachstofelis kitsed, kõik samuti — ainult neile kahele, Hauserile ja Reginale, oli tulnud tali.

Pikkamisi üles sammudes olid nad jõudnud metsa äärde. Peaaegu peadpöörilaw purre wiis seal üle alpioja walge wahu. Teisel kaldal kadus teerada hetkeks hiiglasuurte kiwirusude taha ja läks siis kiwirahnude wahelt üles. Nende kohal seisis Stillalp.

Teerajal peatasid mõlemad. Ühine mõte sundis neid üksteisele waatama. Sealkiwide wahel oli Feliks Julienud Reginala anda esimese suudluse. Veel kord ärkas minewik nendemälestuses waluga.

„Kas mäletad veel?“ pomises Hanser.

Reginal tõusid pisarad palawalt silma. Ja Hanser lähenes talle; aga äkki peatas ta: seitsmekümne aastaselt ei suudle keegi enam nõnda!

„Nüüd lähen ma koju, sina,“ kogeles ta kohmetult ja pigistas Regina kätt kahe käega.

Nii seisis nad hetke aega, ja oja waht pritsis nende juure üles, nagu oleks hõbewihm tolmanud. Ja nende walgete peade ümber sädeles peaaegu noorenewalt päewa kullasära.

Naljatades lahkusid nad.

Aga kui nädalad möödusid, oli Wiggeni elanikkudel midagi imestada. Hauser-Feliks oli saanud wagaks. Iga pühapäew läks ta üles Stillalpile, kus ta wäikeses kabelis kuulis messi.

Alles ajajooksul selgus, et ta seal ka veel pärast lõunast jumalateenistust pidas. Wiggeni rahwas nägi teda ja Hoferi-Reginat siis rahuldatud näol ja pisut juttu ajades Regina maja ees istuwat ning pühapäewa pühitsewat.

Maadeurija.

Belgia kirjanik Jules Bertaut.

Proua Petitgrosbois silmitses haigutades Lémani järwe, kuna ta kõrwal lõpetas ajalehe lugemise madame Lehuron. Sellestolijuba kakskümmend päewa möödunud, mil madame Petitgrosbois oli kutsunud oma sõbranna oma üksindust jagama, siia — Evian-Palacèi. Nüüd aga olid mõlemad daamid tüdinud looduse suurepärasest ilust.

Äkki hüüdis madame Lehuron:

— Näiteks! . . . Prosper Monssac, sa tead, see kuulus Kongo uurija kellest kõik räägiwad . . .

— Jah. Ja edasi?

— Ta wiibib hotellis. Kuid pane tähele.

Ja oma õrna häälega luges madame Lehuron selle artikli ajalehest läbi, mille põhjal oli igati kindel, et Prosper Monssac wiibis tõepoolest Evian-Palacè'is. Selle tõenduseks oli weel see, et teda siin usutlemas oli käinud keegi reporter. Mis ta sellele ajakirjanikule oli jutustanud, oli kõik imetaoline: ekwatoriaalse metsa kirjeldus, wõsa juhtumused, rännak inimsööjate seas. Üliinimlik jõupingutus.

Madame Lehuron luges kõik need üksikasjad häälega, mida ärritus tegi peaaegu wärisewaks: talle meeldisid

juhtumused, ja kunagi polnud ta lakanud tegema etteheiteid härra Lehuron'ile ta liiga lameda ja üksluise elu pärast. Oma poolt oli madame Petitgrosbois'gi suures ärewuses. Tahtnud kunagi abielluda merimehega, täitis teda praegu pettumus ta mehe liig kodanlise elukutse puhul. Tihtilugu meelitasid teda igasugu julged unistused. Maadeurija! Milline ebaharilik olewus pidi ta olema! Mõte, et see maadeurija elab ta kõrwal, sama katuse all, et ta on söönud temaga ühe laua taga, et ta teda on kohanud korridorides, täitis teda suure huwiga. Ja ka ta sõbrannat. Sama küsimus kerkis mõlema daami huultele:

— Kes wõiks olla Prosper Monssac hotelli külaliste hulgas?

Just sel ajal ilmus hotelli uksehoidja salooni. Madame Lehuron'i küsimuse peale selgus, et maadeurija wiibib weel praegu hotellis, ja et ta praegu on läinud suitsetamistuppa. Ühel ja samal ajal tõusid mõlemad sõbrannad üles ja lähenesid suitsetamistoa klaasuksele. Suitsetamistoa wiibis kaks inimest: keegi wäike, wana ja näotu härra, kes oli laskunud nahktooli ja luges praegu oma „Revue des Deux Mondes'i“, ja

teine: kaunis noor mees, suurepärase kehaehituse ja ilusti kõrbenud näoga. Wiimane kirjutamas.

— Seal ta on! ütles käskiwalt madame Petitgrosbois, osutades wiimasele.

— Jah, see on kindlasti tema, wastas wastukajana madame Lehuron.

Ja nad silmitsesid teda pimestatud silmi. See oli igati wastu wõetaw, tugew mees — kahe lõuaga; põgliku huule, mustade juuste ja habemega. Ta kandis pehmet, walget kraed, mis oli erakorraliselt kaugele awatud. Wiimane asjaolu andis ta näole peaaegu lapseliku ilme, mis oli suures wastolus ta musta habeme ja muskliirikka kaelaga. Ta kirjutas kiiresti, suure ja energilise käekirjaga; seejuures puhkas ta pahem käsi paberil, ja ta büst oli igati sirge ja õige. Sama olümpialiku lihtsusega asetas ta oma allkirja kirjale, murdis kirja kokku ja pistis ta ümbrikku. Siis kutsus ta groom'i ja süütas wägewa sigari. Pärast seda koputas ta weidi aega energiliselt wastu lauda ja tõusis siis äkki püsti. Ja ümber pöördes seisis ta wastamisi oma kahe imetlejaga, kes asusid teisel pool klaasakent ja olid kinnitanud temale oma hõõguwad pilgud.

Ta mõtles, et daamid tahawad astuda suitsetamistuppa; seepärast awas ta ukse ja lausus tagasi tõmbudes:

— Mu daamid! —

Madame Lehuron oli teinud wäikse liigutuse, mis tähendas põgenemist, kuid julgem proua Petitgrosbois astus otsekohe härra ette.

— Wabandage mind, mu härra, oleme igasugu suursuguste ja julgete ponnistuste imetlejad. Teame, milline wäsimatu reisija teie olete, ja me oleme õnnelikud, minu sõbranna ja mina. . .

— . . . et wõime teile esitada oma õnnesoowid, katsus madame Lehuron wahele lisada, sest ta ei tahtnud oma sõbrannast sugugi mana jääda.

Prosper Monssac tegi üllatatud liigutuse, kuid parandas selle wiibimata meeldiwa naeratusega, nähes, et ta kõnetajad olid üliilusad.

— Mu daamid, ütles ta, olen wäga õnnelik.

Ja äkki:

— Kuid istuge ometi, ütles ta perekondlikult.

Ta ise wibutas omale kohale tooli, kuna madame Lehuron ja madame

Petitgrosbois laskusid ettewaatlilikult nahktoolidele:

— Tõesti, ütles ta naerdes, te tahate mulle õnne soowida? Kuid selleks pole ju mingisugust põhjust!

— Kuidas? ütles madame Petitgrosbois.

— Oh! teie teate, madame, räägitakse liig palju hädaohtudest, millega meil tegu olewat meie ringreisidel. Kahtlemata, meie reisirid pole mugawad; on ju wäikseid riskeerimisi olemas. Kuid see on ju me amet!

— Kuidas wõite nii rääkida . . . amet! protesteeris madame Lehuron.

— Kuid tõepoolest. Kollane palawik, soopalawik, juhtumused, see kõik kuulub passiwasse. Soolame selle eest arwe suurema, see on kõik! Lõppude lõpuks on see ikkagi peremees, kes kõik peab tasuma!

Ja ta pilgutask silmi.

— Wäljamaalane, ütles madame Petitgrosbois.

— Oh! Wäljamaalane on katk ise, kinnitas Prosper Monssac, põrutades wastu lauda. Eriti Saksa reisija. Õnnelikult oleme temast praegu lahti. Kuid jääb weel inglane.

— Ja te olete wõsas näinud juhtumisi mõnda wäljamaalast?

— Kuidas siis! Sada korda.

— See on wist wäga liigutaw.

— Kui ma teile ütleksin, armuline proua . . .

Ja ta kukkus Aafrikast westma. Ah! Aafrikast! Juba kakskümmend aastat, kus ta seal liigub. Ta on küütinud Alshiirist Kapini ja Suuetsist Kongosse. Ta on näinud igasugu raasse ja kõiki wärwe, ja ta on isegi sisemaal käinud, sisemaal! — ja ta on kaubelnud — loomulikult — neegritega.

— Oh! rääkige meile nendest, soistas proua Lehuron.

Ja mees rääkis, kõneles üksikasjust, üksikasjust. Ta jutustas metsikutest, kommetest, ta kõneles asumaade elust, oma elust merisoldatina, puhkesilmapilkudest. Kell kuus oli ta Kongos, kell seitse Madagaskaril, kell kaheksa töötas ta „wägewamaid“ juhtumusi. Siis kutsuti õhtule.

— Tõepoolest, me pole wäsinud teid kuulates, ohkas madame Petitgrosbois.

— Wõime ju jatkata, armulised daamid, ütles mees naerdes.

Ja ta palus hotelliwalitsejat, et ta sööginõud asetataks daamide lauda.

Õhtul wõis ta oma ilukõnet jätkata, kuna kuu mängis Léman'i waaneliste woogudega.

Lõppude lõpuks tuli ikkagi lahku minna: maadeuuriija suudles kummagi daami kätt ja läks.

Teisel hommikul, pea palawikus pärast õhtuseid jutustusi, tuli madame Lehuron, alla trepikotta. Ja uksehoidja osutas talle kellegi väikese wana mehe, kes parajasti kobis autobussi:

— See on meie suur maadeuuriija, kes praegu lahkub.

Ja kuna madame Lehuron awas silmad pärani, lisas uksehoidja juure:

— Tõepoolest! jah, Prosper Monssac, maadeuuriija. Tal pole küll wälimust,

eks? Ta sõidab praegu Vichy'sse. Ei tea, kunas ta tagasi tuleb? . . .

Prosper Monssac! Ja edasi . . . samal silmupilgul tuli alla härra, kellega nad eile niipalju olid westnud. Ta oli enam parfümeeritud ja soliidim kui kunagi warem. Suus wägew sigar, lähenes ta wiibimata madame Lehuron'ile:

— Enne kui täna õhtul lahkun — sest sõidan täna õhtuse laewaga — lubage mulle, madame, et teile edasi annan oma kaardi — suurepärase eilse õhtu mälestuseks!

Rumala näoga luges madame Lehuron kartoontilt:

Narcisse Flongeard

asumaakaupade edustaja.

Roos.

Läti luuletaja Fr. Bahrda.

Tood mulle õitswa roosi,
mis tulipunane.

See on, kui tõuseks tuli
su hingest ülesse.

Ei mina teda puutu —
mul kahju enesest.

Ju kannatand ma palju —
ehk süttin jälle sest!

Wari.

Rootsi kirjanik Alfred of Hedenstjerne.

Linn magab.

Wiimased woormehead on wiimased wõõrad aiarestoraanidest koju wiinud ja mööduwad warjud, kes öösel sealt-samast koju ruttawad, on kelnerid.

Kuulsa õpetlase akna taga põleb päikse tõusul weel lamp, kuna ta woodi alles tühi on.

Tema pea kummardab paberi kohal, millele käsi usinasti arwusid kirjutab.

Wististi töötab ta millegi kallal, mis inimesesoo arengu jälle kõrgemale astemele kannab.

Paraku pole need aga ei eriti kõrged, ega ka teaduslikud arwestused, mille kohal õpetlase loorberiga kroonitud pea kummardub. Need on lihtsad kalkulatsioonid, kuidas ennast majandusliselt börsimängu käest päästa.

Warjust walgusele.

Inglise kirjaniku Hugh Conway romaan.

6

„Arwan, et olete wandeseltslane, ilma et tahan siin Teid selle sõnaga haawata, aga ma ei leia teist sõna.“

Jah, wandeseltslane, regeneraator, waba-buseapostel, kutbas ise soowite.“

„Aga kas Teie isamaa ei ole ju ammu waba?“

„On, aga teised maad pole weel seda, ja nende heaks töötan ma, nagu kord meie waene sõber Generi; aga temaga on asi nüüd otjas.“

„On ta surunud?“ küüsiin ma jahmatades.

„Surunud wähemalt meile. Ei saa Teile anda ükshäälset teateid, aga mõni nädal pärast Teie lahkumist wõeti ta Peterburis kinni. Kunde kaupja istus ta wangis ja ootas protsessi, kuni see wiimaks, nagu kuulsin, läte jõudis.“

„Ja mis sündis temaga?“

„Mis alati sünnib — meie waene sõber on praegu teel Siberisse, mõistetud lahetskümnets aastats sunnitööle.“

Kuigi mul pundus Generi wastu erilise poolehoid, ometi wärisefin ma tema saatusele mõeldes.

„Ja Teie pääsite?“ ütlesin ma.

„Muidugi, sest wastasel puhul ei oleks ma siin Teie häid figarid jutusetamas ja weini joomas.“

Ükskõiksus, millega ta sõbra saatusest rääkis, oli mulle wastik. Kui juba mulle Generi saatus näis hirmas olewat, kui palju enam siis weel temale, kes oli olnud ta seltsimees.

„Noh,“ ütles tema, „nüüd, olge head, räägime äriasjust. Usun, et Teid üllatan.“

„Ütelge, mis Teil ütelda on.“

„Kõige esmalt pean Teilt küsima, mis Generi Teie minust jutustanud?“

„Ta nimetas mulle Teie nime.“

„Ja minu perekonnast ei rääkinud ta midagi? Nii on ta siis nii minu kui ka enese õige nime Teile ütle mata jätnud. Ta pole Teile mitte ütelnud, et minu nimi on March ja et Pauline ja mina oleme õde ning wend?“

P:an tunnistama, et see teade mind eestit täitsa lohmetas, aga kuna ma teadsin, et doktor teda oli nimetanud Pauline koslasteks, siis ei uskunud ma teda. Aga ma arwastin paremaks ta muinasjuttu lõpuni kuulata, ja wastasin lihtsalt:

„Sellest ei rääkinud ta mulle midagi.“

„Nus — siis jutustan Teile nii lühidalt kui võimalik oma loo. Mind tuntakse mandril mitme nime all, aga minu õige nimi on Anthony March, Minu ja Pauline isa kosis doktor Generi õe. Ta suri noorelt ja jättis oma suure waranduse naisele, kes warsti selle järele ka suri ja oma waranduse jättis minu omu kätte, kes minu ja mu õe hooldaja oli. Teie teate, mis sellest rahast sai, mr. Bughan?“

„Doktor Generi ütles mulle seda,“ wastasin ma, wastu tahtmist imestades tema wiisi, kutbas ta tõstasju käsitas.

„Jah, see tarwitati Itaalia heaks! Selle eest osteti nii mõnigi „punasärk“ ja muretseti nii mõnelegi patrioodile sõjariistu. Niiviisi andis hooldaja kõik meie raha wälja; aga kuuldes, millest ta selle kulutanud, andsin ma temale kohe andeks.“

„Siis ärme sellest ka enam räägime,“ ütlesin miua.

„Mina waatan asjale pisut teisest küljest, Viktor Emanueli walitsus on nüüd kindlustatud. Itaalia on waba ja saab iga aastaga rikkamaks. Nüüd mõtlen ma nii, mr. Bughan, kui kuningale see lugu ära seletataks, wõiks meie heaks midagi sündida. Kui mina ja Teie Teie abitaasa nimel teataksime, et me oma waranduse Generi läbi isamaalsete otstarbeks olemes kaotanud ja waeseks jäänud, wõib olla suurem osa meil warandusest antaks meile wabatahtlikult tagasi. Teil peab Inglise maal olema sõpru, kes Teil toetataks kuningas Viktori jutule pääsemast. Minul on Itaalias sõpru. Näiteks Garibaldi, tema annaks wistiski aru selle osa raha üle, mis doktor Generi temale tarwitada andis.“

Tema lugu paistis mulle olewat uskumatu ja tema fantaasiline lawatsus mitte täidewiidaw. Andsin mõttele maad, et ta wõiks tõesti olla minu naiswend ja et Generi sellest mulle mõnel põhjusel oli waihinud.

„Mul on raha isegi,“ ütlesin ma.

„Aga minul teda ei ole,“ wastas ta naerdes. „Arwan, Teie peaksite mind juba oma naise pärast toetama.“

„Selle üle mõtlen weel järele.“

„Muidugi! Mul pole ruttu. Seni korraldan ma paberid ja kirjutasin palmekirja. Sa nüüd — kas wõin ma näha oma õde?“

„Ta tuleb warsti koju; kas tahate oodata?“

„On ta seisuford juba parem, mr. Bughan?”

Ma raputasin kurwalt pead.

„Waene laps! Siis usun ma, et tunne ta mind enam ära. Oleme ju lapsest saadil harwa koos olnud. Mina olen temast muidugi palju wanem ja wotan juba kahetsateistlümne aasta wanadusest saadil mäsjudest osa. Niisugusel puhul unuwad kergesti perekondlikud wahetorrad.”

Minu usk tema sõnadele oli ikka veel wäike. Ja mul olid ka veel meeles ta sõnad endisest ajast.

„Mr. Macari,” ütlesin ma.

„Wabandage — March on minu nimi!”

„Noh siis, mr. March, palun Teid, teatage mulle lähemalt jeda wapunust, mis minu naiselt ta täie mõistuse rõõwis.”

Ta nägu muutus tõsiselt.

„Praegusel hetkel on see mul wõimatu, äga hiljem tahan Teile kõik ära seletada.

„Siis seletage mulle vähemalt ära oma wiimased sõnad, mis mulle Genis ütlesite.”

„Tahan Teilt nende eest wabandust paluda, teades, et rääkisin ruttu ja mõtlematult — aga et ma nad olen unustanud, siis ei wõi ma Teile nende kohta ka seletust anda!”

Ma waitisin, kindlasti mitte teades, kas ta minuga ei mänginud pimefikumängu.

„Teän,” jatkas ta, „et wihane olin, kui Pauline abiellumiseft kuulsin, sest tema terwise peale waadates ei oleks tohtinud Generi jeda lubada — ja siis, mr. Bughan, olin enesele pähe wõtnud, Paulinet mõne itaallasega paari panna. Unistasin sellest, et ta paranedes oma iluga enesele wõidab mehels mõne kõrgeft joost rikka mehe.”

Wastata ma ei saanud, sest sel hetkel astus Pauline tuppa. Ja ma olin uudishimuline, millist mõju ta nii nimetatud wenna nägemine tema peale küll awaldaks.

Macari tõusis ja läts Pauline wastu.

Pauline silmitses teda uudishimulikult ja imestades, raputas aga pead nagu keegi, kes teadmatuses on.

Macari kahmas ta käest kinni ja ma märkasin, et Pauline nagu loomusunnil tema eest taganes.

„Waene, waene laps,” ütles Macari. „Usi on pahem kui arwafin, mr. Bughan. Pauline, me ei ole üksteist kaua enam näinud, aga ega ja mind omelt veel pole unustanud?!”

Pauline suured, kohmetud silmad olid temale pöörnud, kuid vähemasti tunnustamist polnud ta näol näha.

„Katju enesele meele tuletada, kes see mees on, Pauline,” ütlesin mina.

Ta ütgas käre üle otsaesise, ja raputas siis uuesti ja pikalt pead.

„Non mi ricordo,” pomises ta.

Siis wajus ta, nagu oleks waimline waew teda wästanud, sügawasti ohates toolile.

Olin waimustatud, kuuldes ta Itaalia keelt. Ta tarwitas jeda keelt ainult harwa ilma palumata, ja et ta jeda nüüd tarwitas, oli tõendus, et ta külasti oma uduisel wiisil Itaaliaga ühte põimis.

See oli mulle uueks lootusekiireks.

Weel midagi palstis mulle filma.

Olen juba tähendanud, kui harwa Pauline oma filmi kellelegi tõstis; aga täna hoidis ta nad Macari toas wiibimisel wahetpidamata temal.

Macari istus tema kõrwal ja rääkis, peale esimesi katseid, ainult minuga. Kõige selle aja kestel nägin ma, kuidas mu naine teda terawasti ja rahutult silmitses; jah, mõniford arwafin ma ta pilgus nägemat isegi hirmu ilmet. Alwadagu nad igatahes hirmu, wiha, kohumust, isegi armastust, kui aga tagastitulewa mõistuse hämardaw walgus neist wälja säras!

Ma hakkasin uskuma, et loor ainult selle mehe läbi wõiks laikeda, loor, mis kattis Pauline waimu.

Ja kui Macari lahkus, palusin ma teda, tulgu ta warsti jälle, kui wõimalik juba homme, tagasi.

Tema töötas jeda teha, ja me lahkusime tänafels.

Wõin ainult loota, et ta meie kooswiibimise tagajärjega sama rahul oli kui mina.

Pärast tema lahkumist jäi Pauline rahutuks ja ma nägin, et ta käega tihti oma otsaesisele wajutas.

Näis, nagu ei oleks wõinud ta rahulikult istuda.

Ikka ja ikka jälle tuli ta akna juure tagasi ja waatas aknast tänawale.

Mina ei pannud ta tegutsemisest filmanähtawalt tähelegi, ehki ma katsi wõi kolm korda nägin, kuidas ta oma filmad palawalt minule pööras. Uskusin, et midagi — mõni wana, Macariga ühenduses seisew mälestus — wägisi ta uduisest peaaugust teeb wälja otsis, ja ootafin kärstult lähemat päewa, mil Macari jälle tagasi pidi tulema. Et sel mehel minu juures mingisugune eriline ülesanne oli tähta, siis olin kindel, et ta tulemata ei jää.

Ja ta tuli tagasi — järgmisel ja selle järgmisel päewal, ja weel paljudel teistel päewadel. Oli selge, et tal waja oli minus head muljet aratada, sest ta tegi enese wäga lõbusaks ja, ma pean tunnustama, oli wäga hea westleja Tema tundis — wõi õigemini ütles, et tundis

— kõiki viimse kümne aasta poliitilisi sündmusi ja oli täis algupäraseid anekdoote ja huwitavaid kogemusi. Ta oli loogu Itaalia sõja Garibaldi juhatusel kaasa teinud, oli tundma õppinud wangikodasid, ja mõned tema pääsmised surmasuust olid otse imetaolikuud.

Mul polnud põhjust tema lugude tõstuses kahelda, kuigi ma meest ennast ei usaldanud. Naeratas ta ei tea kui magusasti, oli ta naer ei tea kui loomulik, tema näoilmet, ta sõna ja olekut endistel juhustel ei suutnud ma unustada.

Randsin hoolt, et Pauline alati meie juures viibis. See oli aga ainus soov minu poolt, millele ta poolehoidu ei ilmutanud. Ta ei rääkinud iial Macari juuresolekul, aga ta filmad viibisid alati temal, nagu oleks ta temast olnud võlutud. Kui Macari tuppa astus, kuulsin ma Paulinet ohlawat, ja kui M. cari toast lahkus, hakkas ta kergemini hingama, ja iga päewaga läks ta rahutumaks, ja nagu paraku märkasin, ta õnnetumaks. Mõte, et ma temale walu tegin, pigistas mu südant, aga ma olin otsustanud wälja kannatada, maksis see mis maksis, sest ma tundsin, et tema elu kriis ruttu lähenes.

Ühel õhtul pärast õhtusööki, kui mina ja Macari weini jõiime ja Pauline, kohmetu pill nagu harilikult külalisel, ligidal sohwal istus, hakkas Macari üht sõjajuhumust jutustama; kutas ta lord ähwardawas hädaohus — ta parem käsi oli murdunud ja wõimetu ja ta pahem nõrk püsti ja püstitiku tarwitamiseks — püstitikuga wastasele südamesse löönud. Seda tegu kirjeldades tegi ta kääga kaasategewa liigutuse, wõttis noa laualt ja wirutas sellega ettekujutatud auksiaalasele hoobi.

Ma kuulsin oma taga sügawat ohkamist ja nägin ümber pöördes Pauline kinniskilmil sügawas minestuses.

Ma jooksin Pauline juure, wõtsin ta sülle ja wiisin magamistuppa, seal teda woodisise asetades.

Kell oli umbes üheksa.

Priscilla oli wälja läinud ja sellepärast jooksin ma söögituppa tagasi Macarit ruttu jumalaga jätna.

„Soodetawasti ei tähenda see midagi?“ ütles tema.

„Gi, ainult minestus. Rahtlemata ehmatas teda Lete ähwardaw osutus.“

Süis ruttasin abikaasa woodi ette tagasi ja katjusin teda äratada, aga asjatult.

Walge kui kiwikuju lamas ta ja ainult kerge hingetõmme ja nõrk weresoonelööf teatasid, et ta elas.

Ta lamas liikumata, kuna ma ta käsi soojendasin, otseajst niiputasin ja kõik tegin, et ta jälle toibuks. Sellejuures põrsus mu süda lõhkeniseni. Ma tundsin, et tund oli tulnud, mil midagi ta minewikku oli meele tuletanud, ja et selle äkilisus teda oli wallanud. Mul oli, nagu peaks Pauline filmades, kui ta nad awas, jälle sama tuli põlema, mida ma seal weel iial ei olnud näinud — täie mõistuse walgusehell. Nii metsit ja jõe kui see idee ka oli, ust temasle oli minus ometi kindel.

Sel põljesel ei lastnud ma ka arsti kutsuma, jätsin ta ta toibutamise katked järele ja otsustasin teda rahulikult sesse seisutorda jätta, kuni ta ise ärkab.

Ma wõtsin ta tärrandmest kinni, et kuni ta weresoone lõike, panin oma põse tema põse kõrwale, et ta hingetõmbeid kuulatada, ja nii ootasin ma, kuni Pauline ärkaks — ärkaks, nagu kindlasti uskusin — täiel mõistusel.

Ta jäi vähemalt tund aega sesse seisutorda, nii lüha, et mulle wiimaks hirm peale tuli ja mul juba lawatus oli arsti kutsuma.

Parajasti kui seda tahtsin teha, märkasin ma, et pulsilöögid tõwenema hakkasid ja hingetõmbed süwenesid. Ma nägin, et oma elu talle jälle näole kerkis, ja ootasin hingetu põnewusega.

Ta siis ärkas Pauline, mu naine, jälle, tõusis woodi äärele istuma, pööras oma näo minu poole, ja tema filmades nägin ma, mida ma Jumala abiga seal wististi iial enam ei saa nägema! . . .

8.

Nägemus.

Suure wastikusuga kirjutan selle peatüki, ja kui ma oma jutustuse saaksin teha külltumaks ja täielikulks, ma arwaksin paremaks neist juhtumustest waitida, mis siin ette tulewad. Nii kummalised kui mõned minu elamused ka olid, ameti wõiks neid kõiki, peale selle ühe ära seletada; aga seda ei osata iial ega ilmaiski küllalt selgeks teha.

Kui Pauline ärkas ja ma talle filma wootasin, jooksis mu kehast läbi külm wärin; mis ma ta filmades nägin, polnud ei nõdrameelsus ega mõistus. Nad olid laialt lahti ja wahtisid tarretult ja liikumatult, ilma et nägemisnärwid peajule oleksid teatanud, mis nad nägid. Kõik mu jõe lootus, et Pauline minestusest ärgates ka mõistuse jälle tagasi saab, oli kadunud, ja selge oli, et ta niid wiibis weel halatsemiswäärsemas seisutallas kui enne.

Ma ütlesin temale mõne sõna, hüüdsin teda nimepidi, aga tema ei reageerinud minu sõna-

dele, jah, ei paistnud minu juuresolekut märkawat. Ta wõitis ikka ainult tarretult ühele ja samale kohale.

Ästiselt tõusis ta ja lahkus toast, weel enne kui teda sain takistada.

Minna talle järele.

Tema läks ruttu trepist alla maja ukse poole. Juba oli tal käsi käsiwraual, kui ma talle järele jõudsin, teda jälle nimest hiiudsin ja teda palusin, jah, peaaegu otse käskisin tagasi tulla.

Uga minu hääl ei paistnud talle kõrwa ulatawat. Tema seisukorras — ma tundsin, et see raske oli — ei tahtnud ma teda wägiwallasena kinni hoida, mõeldes, et parem on, kui teda minna lasen, kuhu ta tahtis. Teadagi, et talle tahtsin järele minna ja teda iga pähe eest hoida.

Wõtsin kübara ja palitu, mis rippusid ees toas; wiimase panin tema ümber, kui ta edasi läks, temale ühtlasi kübarat pähe pannes, mida ta wastupanuta lastis jündida, nagu ei oleks ta midagi märganud.

Siis sammus ta minu kõrwal kindlasti edasi. Ta sammus ruttu ja ühtlaste sammudega nagu inimene, kel kindel eesmärk on. Silmi ei pöörnud ta pahemale ega paremale poole, ei üles ega alla, ja ainult lordagi ei näinud ma, et ta selle aja jooksul oleks filmi liigutanud või neid pilgutanudfi.

Kuigi me käisime kästlaes, olen ometi kindel, et tal minu juuresolekust ei olnud aimugi. Ta ei ekinud ka sihitumalt ringi, waid mingi wõim näis teda juhtimat teatud kohta; mina ei tea, milline see wõim oli, aga ma ei takistanud teda enam. Mingisugune mõte ta ebanormaalses peajärgs jündis teda wõimalikult ruttu ruttama teatud kohta.

Minna ei julenud teda ta ettemõttes takistada, sest isegi kui see oli kummitõbe ülem kraad, oleks olnud etteawaatamatus teda äratada, ja sellepärast arwasin ma paremaks teda seni saata, kui haiguse hoog möödub.

Ta lahkus Walpole-streetilt pööras mitte filmapilkugi wiivitamata ja kõhklemata ümber nurga paremale poole ja läks laia peatänawat mööda edasi. Sedamööda wiis ta mind tüki maad otsekohe, kuni ta järsku ja äkki teise tänamasse pööras ja selle teisel ühe maja ette seisma jäi.

See oli harilik kolmekordne maja ilma mingisuguse isedaalise märgita, mis minu majast ja tuhanded teisest waewalt lahku läks, ainult wabest sellepoolest, et ta, nagu laternawalgusel märkasin, hooletusse oli jäetud. Mknab olid tolmused ja ühel neist seisis sebel teatega, et see maja mööblitega olla üürile anda.

Ma imestasin, milline kummaline ettekujus Paulinet küll wõis selle elanikkubeta maja juure olla juhatanud. Kas oli keegi, keda ta warem tunnud, sin elanud?

Kui asi nii oli, siis tohtisin selles küll näha lootusrikkast märki, et mingisugune ärganud mälestus teda ajas samme kohale pöördma, mis ta minewikuga ühenduses seisis, ja wäga põnewalt, jah, isegi wäga ärewalt dotasin ma loo lõppu.

Tema läks otseteed ukse juure, wajutas käega ukseranale, nagu oleks ta oodanud, et uks selle wajutuse peale awaneb.

Siis näis ta esimest korda kohmetawat ja segaseks saawat.

„Kulla Pauline,“ ütlesin ma, „lähme nüüd jälle koju; ilm on pime ja aeg hiline sja iseminemiseks. Kui tahad, siis tuleme homme sja tagasi!“

Tema ei wõistanud, waid jäi ukse ette seisma ja wajutas käeranale.

Minna wõtsin nüüd ta käe alt kinni ja katjusin teda õrnasti minema wiia, kuid tema pani wastu niisuguse jõuga, mida ma temast ei oleks ennustanud.

Mis minu waeje naise udune kawatjus ta oli, selge oli, et ta teda ainult selle ukse kaudu wõis teostada. Oleks talle heameelega järele annud, aga ma ei arwanud heats talle nüüd wastu hakata, kui juba nii kaugele olin läinud. Arwasin wastuhakkamist temale ta praeguses seisukorras otse karbetawaks. Uga kuidas wõisime pääfeda matja?

Ei all ega ülewal polnud tuld, ja esimese pilguga oli näha, et majas ei elatud. Ugent, kelle nimi aknal sebeli seisis, elas sealt kaunis kangel, ja isegi kui ma Pauline juurest oleksin lahkunud ja tema juure läinud, et oleks sellest nii hilisel tunnil kasu olnud.

Kui ma ringi waatasin ja eneselt käiksin, mis nüüd teha, kas woorimees wõitja ja Pauline koju wiia, wõi sijn oodata, kuni ta ise wõimatusest majasse saada aru sai ja wabatahtlikult koju tuli, kui ma kiski neid wõimatust kaalusin, tuli mulle äkki isedaalil mõte.

Juba kord oli mu wõti ühe wõõra ukse awanud, miks ei wõinud ta seda nüüdki teha? Teadsin ka, et elanikkubeta ja mööblita majad harilikult ikka õige hooletult lukutatakse.

Minu mõte oli wõib olla absurd, aga miks ei wõinud ma kasset teha?

Wõtsin taskest wõtme, kord tarwitatud endise wõtme teisendi, ja pistsin tagajärgesse mitte lootes luku.

Uga tundes, et wõti luku tõesti awas ja uks ta tõesti lahki tuli, ehmatafin ma hirmu-

des, sest äkki selgus mulle, et see ei tröinud olla mitte ainult juhus.

Kui üks awanes, astus Pauline sõna lausumata ja ilma vähemagi üllatuseta mööda minust nõiast sisse, ilma et mind oleks tähelegi pannud.

Mina lätsin talle järele ja seisin, niipea kui usse oma taga olin kinni pannud, pimedas. Kuulsin Pauline kerget, kiiret sammu oma ees, kuulsin, kuidas ta trepist üles läts, ja siis, alles siis oli mul küllalt julgust oma kehaliikmeid sundida temale järele minna. Mu veri oli nagu jääks tardunud, mu juuksed tõusid püsti, kui kojast läbi lätsin ja kergetsti treptastmed kätte leidsin.

Kuidas ei oleks ma pidanud neid ka leidma, olgugi, et koda lootpime oli?

Seda teed ma ju tundsin! Kord olin ma ta juba pimedast peast leidnud ja kui palju kordi olin ma sellest ruumist oma unistustes läbi läinud!

Nagu järsk ilmutus tabas mind tõde! Ta waldas minu, kui wõti luku awas.

See oli sama maja, kuhu ma olin sattunud kolm aastat tagasi. Ma sammusin läbi samast kojast, lätsin üles samast trepist ja pidin seisma samas toas, kus kord oli sündinud too kohutaw, lepitamatu kuritegu. Pidin oma silmadega nägema kohta, kus ma, pimedana ja abituna, oleksin peaaegu langenud oma hulljulgate ohwriks!

Aga Paulinet, mis asi ajas teda siia?!

Suh, ma leidsin, mis olin oodanud, jah, mida ma isegi teadsin,

Trepp oli sama ja kõik samal kohal. Kõik oli jälle nagu tol hirmsal ööl, isegi pimedus oli samasugune. Mulle näis, nagu oleksid wilmased kolm aastat olnud unelm, nagu oleksin ma weel pime ja poissmees.

Wägisti pidin enese neist ettekujutustest wabastama.

Kus oli Pauline?

Toibudes sain ma aru wajadusest kõige pealt tuld saada.

Tõmbasin tituga tule üles ja süütasin põlema wahaküünlakese, mis mul kaugas oli; ja selle walgulsel astusin ma tuppa, millesse ma kord olin astunud wäheste lootusega, kas sealt weel pääsen.

Minu esimene mõte ja pill otsis Paulinet.

Seal ta seisis keset tuba, läsi otsaesisel. Tema näoilme ja ta silmad olid wähe muutunud ja kerge oli näha, et ta weel midagi selgesti ei taibanud. Aga ma tundsin, et temas midagi wõitles, ja kartsin silmapilku, kus see pidi moodustuma kottukuluwuseks ja kujukts,

kartsin enese ja tema eest. Millised hirmsad läbielamused pidi järgmine heik mulle ilmutama!

Wahaküünlakene oli mul sõrmeni läbi põlenud ja ma pidin ta lastma põrandale kukkuda. Süütasin teise ja otsisin midagi, millega wõiksin tuld lestimaks teha.

Oma suureks rõõmuks leidsin ma ühe pooleni põlenud küünla lamina äärest küünlaolajast. Puhusin paksu tolmuga angust wälja, mis tuli tuha all teinud, ja panin küünla põlema.

Pauline seisis weel ikka samas seisakus, kuid hingas rutemini. Ta sõrmed mängisid otmukohtadel, kust ta juuksed eest ära lüktas, nagu oleks ta oma mõtteid püüdnud wägisti loondada. Mulle ei jäänud muud üle kui oodata, ja kuna ma ootasin, siis waatasin ma ringi.

Me wiibisime kaunis suureks toas, mis rikalikult, aga wanamoelisel oli möbleeritud, nagu seda üürimajades harilikult ikka leidub. Oli näha, et korter pikemat aega oli tühi seisnud, sest mööblitel oli paks tolmukord. Mul oli wõimalus nii tagasi mõelda, et isegi selle toanurga kätte leidsin, kuhu mind oli pandud, kuna mõrtsukad ametis olid.

Leidsin ka koha, kus ma olin kukkunud alles weel tulesewale kehale, ja wärisehin seal põrandalt wereplekke otsides.

Aga kui walt wõis sama olla, ta oli punast wärwi ja pidas oma saladuse kinni.

Toa teises otsas seisis tiibul; see pidi olema sama, mille tagasi ma olin kuulnud kurtetoone, mis mind seitsjaadik olid piinanud.

Ma awastin usse, tõstsin küünla kõrgele ja waatasin lähemasse tuppa.

See oli samasugune kui esimene, aga temas seisis üks pianino, wõib olla sama pianino, mille kõla oli kustunud ehmatushüüdesse.

Mis asi waldas minu?

Milline põhjus juhtis mind?

See ei selgu mulle ilalgi.

Panin küünla alla, astusin teise tuppa, awastin pianino tolmuga kaetud kaane ja löin klawiwidel mõne akordi. Kahtlemata olid need selle koha tumedad mälestused, mis mind ajasid ilma erilise mõteta katsuma neid talle, millega algas see suur aaria, mida ma olin usse taga kuulnud laulwat üht magusat häält, eneselt küsides, kelle hääl see küll wõiks olla. Ühtes mõned akordid, silmitsehin ma awatud usse kaabu Pauline liikumatut kaju.

Närwiline wärin näis taht läbi jookswat.

Ta põbras ümber, tuli minu juure ja ta näol oli ilme, mis mind sundis pianino juurest lahuma eneselt imestades ja hirmunult küsides, mis näid küll sünnib.

Mantel, mis ma ta slabele olin pannud, oli maha kukkunud. Ta mõttis pianino ette istet ja mängis toredesti ja ilma vähemagi efektiiveta selle aaria alguse, millest ma olin löönud ainult mõne akordi.

Olin nagu walgust rabatud. Veel ial ei olnud ta siitamaani muusika wastu vähemasti huwi ilmutanud. Ennem näis see teda erutawat ja rahutuks tegevat. Ja nüüd wõlus ta esile toonid, mida keegi ei oleks sellest hoolitusse jätetud mänguriistalt wõinud oodata ja uskuda.

Aga juba esimeste takide järele kadus kõik mu imestus. Nagu oleks mulle keegi seba ütelnud, nii selgesti teadsin nüüd, mis järgnes. Olin isegi selle peale ette walmistatud, kui koht tuli, kus laulja pidid laulma hakkama, et Pauline oma aaria sama wigadeta ära laulab, kui ta seba ise saatis, ja nimelt sama tagasihoidlikult kui tol hirmsal ööl. Nii kindel olin ma oma asjas, et hingetu põnewusega ootasin kohta, kus laul tooford, kui seda esimest korda kuulsin, oli kahtlenud, nii kindel, et samal hetkel, mil ta üles kargas ja karjatas, minu käed juba ta ümber kinni kahmasid ja kõrwalseiswale sohvale kandsid. Nii tema kui mina olime tolle öö loob unesiti läbi elanud. Pauline oli oma mälestuse jälle leidnud samal hetkel, mil ta tema kord oli kaotanud.

Mis mõju see muundatus temale awaldas, kasulikku wõi kahjulikku, selle kaalumiseks ei olnud mul nüüd aega, sest kõik mu hoolitus loendus nüüd Paulinele. Mul oli raske ülesanne!

Ma pidin teda wägitallaga maas hoidma, pidin teda igal võimalikul wiisil rahustama ja tema isendamisest takistada püüdma, mis nii kõla oli, et korisin juba naabrite kohale tulemist. Olin nii kindlasti weendunud, nagu oleksin wõinud ta mõtteid lugeda, et ta kõige selle aja sees, mil ta ennast lootes, mind tagasi tõugata ja üles karata katsus, kõik selle unesiti arwas läbi elawat, mis kord oli sündinud. Jälle hoidsid tugewad käed teda maas, arwatawasti samal sohwal, ja unesiti wähenes ta jõud ja kaanesisid ta karjatused. Puudus ainult veel, et ta hääl alanes kohutawaks rõgnaaks, et pilki seba wõrd, kui wõrd see temasse puntus, täieliseks teha. Minus wahe seltsi selles, et käed, mis teda tagasi hoidsid, nüüd olid armastajad käed.

Soodan, et kõik seba, mis siitamaani olen jutustanud ja veel hiljem jutustan, usatakse: mitte nagu oleksid need igapäewased juhtumused — sel puhul ei oleks mul põhjust seba lugu kirja panna —, aga kõik seba, ainult see üks asi wälja arwatud, wõin ma tõendada ja seba jaab ka loomulikult seletada; seba aga, mis

nüüd järgneb, tuleb minu sõnade järele uskuda. Nimetatagu seba milleks tahetaks: unenäoks, meeltepettuseks, ettekujutuseks, ainult mitte luuleks, sellest saan ma aru.

Sündis nimelt järgmine lugu.

Pauline lamas wiimaks waikselt. Tema rõgimine oli waitunud ja ta näis olewat langenud imestusse. Minu ainus püüe oli nüüd teda võimalikult ruttu siit ära wita. Kõige eristummalisemad mõtted ja mõlgutused tungesid mu pealju, kõikjugu lootused ja kartused wapustasid mind. Kuidas pidid see kõik selguma, kui sellesse asjasse kord üldse saadi walguft heita?

Mu armastatud naine lamas waikselt ja rahulikult, ja ma otsustasin teda veel mõne hetke lasta puhata, kartust tundes, et ei tea millises seisukorras ta ärkab. Sellepärast wõtsin ma ta käest kinni ja hoidsin selle kõwasti oma käes.

Küünal põles minu taga laminaajimil ja waewalt veel langes walguft teise tupp, mille üs uksepool praokile oli, kuna teine uksepool sohwa kõrwal, millel Pauline lamas, kinni oli, nii et ma tema kõrwal teise tupp ei saanud waadata, kuna mul ju ka selg sinna poole oli.

Olin oma naise käest mõne sekundi kinni hoidnud, kui mind waldas kummaline seletamatu tunne, nagu ma seba tihti unes tunneme, kui selle kaks inimest ilmuwad ja unenägija aru ei suuda saada, kumb neist tema ise on. Mul näis hetke aega olewat kaks elu.

Enigi ma selgesti teadsin, et ma ikka veel samal kohal istusin ma ühtlasi ka pianino ees ja waatasin läbi uksepraot teise tupp, ja see tuba oli heledasti walgustatud, nii heledasti, et ainja pilguga kõik nägin, mis seal leibus, iga mööblit, kõiki pilte seintel, tumedaid ees ritteid, mis wastasewiswale aknale ette tõmmatud, peeglit lamina kohal ja lauda kesi tuba ja laual suurte lampi põlemas.

Seba kõike wõlsin ma näha ja veel rohkem!

Seft laua ümber asusid neli meest, ja nendest olid kahe näod mulle wäga tuttawad.

Mees minu wastas kes laua kohale kummardas, käed lauale, ja hirmu ning allatusega wahtis asjale, mis mõni samm temast eemal maas lamas — see mees oli Generi, Itaalia doktor, Pauline onu ja hoolbaja.

Mees, kes laua ääres Generi paremal käel seisus, oleks, nagu walmistuks ta wõimlikku kallale tungimist tagasi lööma, selle nägu oli meelik ja kirgline ja selle mustad silmad pilbasid wälke — sel mees oli Englise keelt rääkis itaallane — Macari, wõi kuidas ta ennast nüüd ise nimetas, Anthony March, Pauline

wend. Temaagi wahtis tarretult samale kogule, kuhu wahtis ta Generi.

Mees tagaseinas, wäike, tüse mees, arm wõjel, oli mulle mõõras. Tema wahtis üle Generi äla samas suunas. Kogu, millele kõik wahtisid, oli noor mees, kes näis isimest olewat maha wajanud ja selle käsi ikka weel krampilikult kinni hoidis oast, mille teba talle südamesse pistetud, arwatawasti ja silmanähtawalt ühe mehe poolt, kes seal ta ees seisid.

Kõike seda nägin ma ühe sekundiga. Iga ühegi mehe seisaku ja ümbruse olin ma enesesse wastu wõtnud, nagu ainsa pilguga maalt mõtteid aru saadakse.

Siis lastin ma Pauline käest lahti ja kargasin jälle.

Rus oli walgustatud tuba?

Rus olid mehed keda ma olin näinud?

Rus oli kogu see sisseen, mis mu filmade ette oli kerkinud?

Ohu kadunud!

Kõikjal wõles minu taga tuhmit ja eestuba oli pime. Pauline ja mina olime kogu majas ainsad elawad olewused.

Muidugi oli see olnud unenägu, seesugustel asjaoludel wõib olla koguni loomulik unelm!

Silmas pidades kõiki neid asjaolusid, minu osalist teadmist sinu lordasaaditud kirikdõst, minu weendumust, et Pauline selle loo juures wõib-nud, minu ärewust selle tänase õõ juhtumuste üle, nagu Pauline kummaline tulek sija, kus ta äkki laulma hakkas sama laulu, mida ma kord olin kuulnud ja mis nii kohutawalt lõppes, ei wõi see sugugi nii imeit paista, et mulle mu luulewõim sellase sisseeni ette kirjutas ja et ainsad isikud, kelle suhted mul mu naisega teada olid, sellesse elutõrisesse wirastusse ehk nägemusse kaduti.

Uga mõõndades, et inimene üht ja sama unenägu kaks, isegi kolm korda wõib näha, ei ole ma ita! ometi kuulnud, et ta seda wõib näha nit tihti kui tahab.

Jälle wõtsin ma Pauline käest kinni ja jälle oli mul mõne sekundi järele sama tunne ja nägin ma jälle sama kohutawat pilti. Mitte kord, mitte kaks, waid tihti sündis see, kuni ma — skeptiilik nagu ma olin ja wealgi olen — wilmats hakkasin uskuma, et näen mingisuguse saladusliku wõimu abil tõesti seda, mida mu naise filmad olid näinud sel hetkel, mil ta mälü — wõib olla tema õnnets — kustus ja mõistus udujeks muutus.

Minult kui meie käed kokku puutusid, kordus sisseen. See tegur tõestas minu teooriat, ja ma tundsin juba siis ja tunnen weel praegu, et see õige on. Milline isearalik waimline wõi kehalik organisatsioon selle mõju sünnitas, et tea ütelda. Nimetatagu seda kataliptikseks, selgeltnägeliseks wõi kuidas tahes, asi oli nii, kuidas jutustasin. Jäta ja ikka jälle wõtsin ma Pauline käest kinni, ja niipea kui see sündis, seisis walgustatud tuba minu ees.

Nagu elawa pildi liikumata kujusid, ilma et nad oleksid muutnud oma seisakut ja liiket, nägin ma Generit, Macarit ja tagapool seisawat meest oma ohwirile wahtimat.

Wilmase kuhu waatlesin ma tähelepanelikult. Jlegi surmawõitluse jälgebega nõos oli ta nagu, nagu selgesti näha wõtsin, ilus, nii ilus, et seda iga naisefilm wistiski heameelega oleks waadelnud, ja keis wirastuse kudu tuli mulle piinlik mõte, milline wahetord wõis olnud olla tema ja netu wahel, kes teda äkki nägi ohwirina langawat.

Kes oli temale oaga löönud?

Kahtlemata Macari, kes, nagu juba tähendasin, temale kõige lähemal seisis seisakus, nagu ootaks ta kallalekippumist. Kahtlemata oli tema käsi praegu odapea lahti lastnud. Tema piiste oli ta nii sügawale ohwri rinda löönud, et surm wõis olnud olla filmopiline. Seda aga oli Pauline näinud, seda nägi ta wõib olla ka praegu ja oskas seda mingisuguse kummalise wõimu abil ta mälüle näidata, nagu mõnele teisele näidatakse mõnda pilti.

Seft õõst saadik olen ma alati imestanud, kust ma wõtsin waimufindluse seal istuda ja enesele oma teadwuseta naiseabil seda lumleku-jutust ikka jälle lasta esile kerkida. See peab olema olnud tuline soow tolle ammumõõdunud õõ saladust lahendada, soow teada saada, milline wapustus mu naiselt ta mälü ja mõistuse rõõwis, wiha alatu mõrtsukatõõ peale ja lootus kirjategijaid anda kohtu kätte, mis mulle jõudu andis seda pilti ikka jälle uuesti waadata, kuni ma mõrtsukatõõ nägu selgesti mäletasin ja Pauline seisakord mind hakkas hirmutama.

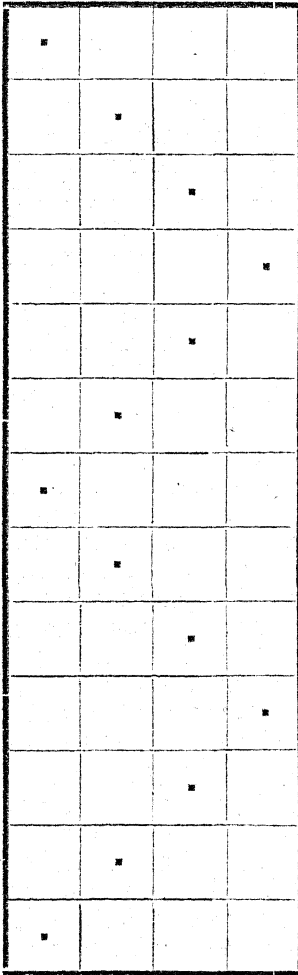
Näid panin talle mantli ümber, tõstsin ta üles ja kandsin taast wälja, trepist alla maha uffe ette. Neg ei olnud weel hiline ja warsti läks mul ühe mõõdamineja lahtuse abil korda woorimeest saada ja Paulinet koju wiia, kus ma minestanu woodizse asetasin.

(Järgneb).

Kindmõistatus

Nr. 17 (107).

Mõistatus.

Sõnade tähendus:

1. Sünnib põlemisel.
2. Põlemise jäänus.
3. Ilmakaar.
4. Wald Wirumaal.
5. Sünnib hoolsal töötamisel.
6. On igal inimesel ja loomal.
7. Lind põllul.
8. Alev Pärnumaal.
9. Walguse nähtus.
10. Ühe Euroopa riigi pealinn.
11. Kodumaa puu.
12. Naisterahwa nimi.
13. Meeldiw omadus.

On kõik sõnad õieti leitud, annavad punktidega tähendatud ruutudes olevad tähed, lugema hakates ülevalt pahemast nurgast ja lõpetades all pahemas nurgas, igale ühele väga kohased sõnad.

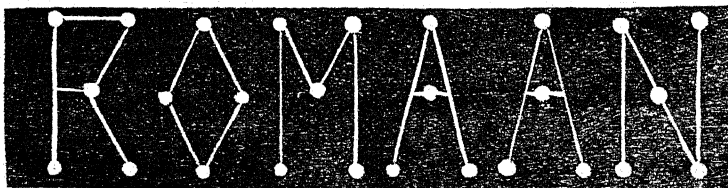
Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän 16. kuni 15. oktoobrini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr.21(111).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja: 1) Hõbedast suhkru kühwel; 2) Jaan Kärneri „Aja laulud“; 3) E Enno „Kadunud kodu“.

„Romaan'i“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 13 (103)

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: A. Awendt, Herta Armann, Egon Awendt, E. Arukäe, A. Anso, Ada Alsberg, K. Allisso, Karin Awendt, Renate Annok, M. Braun, E. Emann, Hilda Flor, Gotfried Falk, Al. Grünberg, W. Grünthal, W. Jeruchmanow, And. Janson, Jaanus Kaik, L. Kreegi, Ants Kippar, Carl Kott, Ilmar Kruusmann, Gerda Kuusik, U. Kallas, A. Luha, Meeta Leesment, Lonny Linde, K. Möttus, E. Martin, R. Otter, A. Pajjas, K. Parol, H. Raspel, K. Rebane, Linda Räesk, H. Siirmann, Roland Simmer, C. Suise, E. Tamm, L. Waho, A. Weidenthal, Albert Waldt, W. Weinberg, R. Waho, C. Wahlmann.

Tartust: Ed. Freiberg, E. Frisch, Elfriede Lilienthal, M. Priks, Selma Puusik, H. Puijat.

Narwast: Hilda Haarmann, Albert Kukke, L. Meermann, Alma Purk.

Pärnust: M. Elendt, Meeta Holm, A. M. Karro, Milda Küng, Alfred Lohmus, Poks, Anton Tölp, Minny Winkler.

Rakwerest: Fritz Kask, W. Kuusler, Karl Poiklin, William Pöiklin, Leili Sildeber, Felix Tenneberg.

Walgast: Ed. Allas, Holmes Scherlok, O. Hiiop, Amalie Urb.

Wiljandist: W. Matsike, Ping Pong.

Tapalt: A. Jantra, W. Kull, Alfred Kiwirähk, E. Luuk, B. Luuk, H. Mikkin,

B, Mikkin, H. Pütsepp, Wanda Treumann, E. Wannas.

Kohtla Järwelt: Ferdinand Anton, Ernst Pölsamaa, Karin Roots. **Türiilt:** M. Toru, 20. **Abjast:** Elmar Arro **Sadalaast:** Willem Dawel. **Ristikülast:** E. Grents. **Kellast:** Albert Kutpri. **Kolust:** J. Gustawson. **Kasarist:** K. Lemmergas. **Wiru Jakobist:** Albert Meerits. **Walgutalt:** Aug. Mäeloog. **Kohilast:** Natalie Mikker. **Kuremäelt:** Erich Martinson, Erika Martinson, J. Pärm Tiffi Zuberger **Otepääst:** Lea Rääk. **Sompast:** R. Rikken, **Arukülast:** Ernst Roost. **Raplant:** Raimond Tiisel. **Jõgewalt:** R. Terasmägi. **Hiiu Keinast:** Rud. Tisler. **Aserist:** T. Weigel. **Sakust:** Wi-Re **Kõnnust:** Jakob Wilippus. **Riisiperest:** R. Pilberg. **Nõmmelt:** W. Priks, W. Reose, Army Söer, **Aegwildust:** Artur Stokberg, Artur Tamberg **Kurist:** Linda Uusmann. **Tuudist:** Erik Knuut. **Kuresaarest:** Meta Niit. Teadmata kust K. Kihleweld

Neist wõitsid loosimisel 1) Ping-Pong mängu (wõrk postid, 2 labidat ja 2 palli) Al Grünberg, Tallinnast, Wesiwärawa tän. 18 b 13; 2) O. Lutsu, „Wähkmann ja Ko. ehk Majanduslik tõus“ Rud. Tisler, Hiiu Keinast, Selja küla; — 3) Kärneri „Talurahwa wabastamine“ — Ferdinand Anton, Kohtla Järwelt. „Romaan'i“ talltus.

„Romaani“ endiste aastakäikude

1922, 1923, 1924, 1925—üksikuid numbreid wõib saada talitusest harilikku hinnaga: üksikud numbrid üksiknumbri hinnaga 40 mk; 6 nr. $\frac{1}{4}$ aasta hinnaga (225 mk.); 12 nr. $\frac{1}{2}$ a. hinnaga (400 mk.); 18 nr. 625. mk.

1922. a. Nr. 2 — 18 üksiknumbrid 30 mk; 6 nr. 170 mk; 9 nr. 250.—; $\frac{1}{4}$ aastakäik (18 nr.) 500 mk.

EDUARD KASKA
Pitkeltee ja õpetustööd
Tallinnas
K. Raaja t. 21, III. korrusel
Sõnast-koite ja mahatööd

„Rahwaleht“ == ilmub nüüd == kolm korda nädalas.

„RAHWALEHT“ on ajaleht kõigile, kel aega wõi raha ei jätku päewalehtede lugemiseks.

„Rahwaleht“ uuel alusel pakub lugejatele jookswatest päewauudistest alati kõige wärskeimat, sisukamat ja kaasakiskuemat. Igawatel targutustel ei ole „Rahwalehes“ aset.

„Rahwaleht“ paneb eriti suurt rõhku kohtukoja teadete, põnewate romaanide ja juttude peale.

„Rahwalehes“ on lugejatel oma nurk, kus nad mõtteid wõiwad wahetada küsimuste üle, mis selgitamist nõuawad.

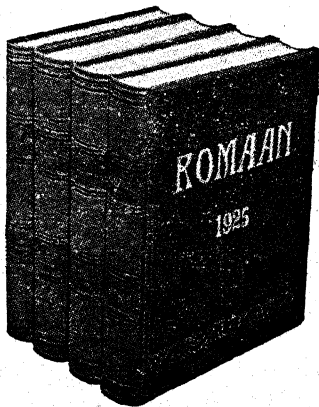
„Rahwaleht“ ei seisa ühegi erakonna teenistuses. Ta toob halastamata päewawalgele kõigi seltskonnakihtide warjuküljed.

„Rahwaleht“ on huwitaw, kuid ühtlasi ka odaw: postiga koju saates 60 marka kuus, 180 marka weerandaastas.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutused ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Aadress: „Rahwaleht“, S. Karja t. 2. Tallinn.

„Rahwaleht“ on müügil väljaspool Tallinnat iga teisipäewa, neljapäewa ja laupäewa hommikul.

Ilusam ja wäärtuslikum kingitus

IGAL AJAL

on „Romaan'i“ köidetud aastakäigud.

Aastakäigud	1922	ilu- ja poolnakköites	700.—
„	1923	„ „	900.—
„	1924	„ „	950.—
„	1925	„ „	950.—

Kõitmatult on iga aastakäik 200 marka odawam.

Aastakäigud on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid pole — tellige otse talitusest, kust teile raamatud ilma iga lisamaksuta kätte saadefakse.

Tellimise aadress:

„Romaan'i“ talitus,

Tallinn, Müüriwahe tän. 16, uks B.